FORVALTNINGSPLAN FOR GRASØYANE FYRSTASJON

ULSTEIN KOMMUNE • MØRE OG ROMSDAL FYLKE

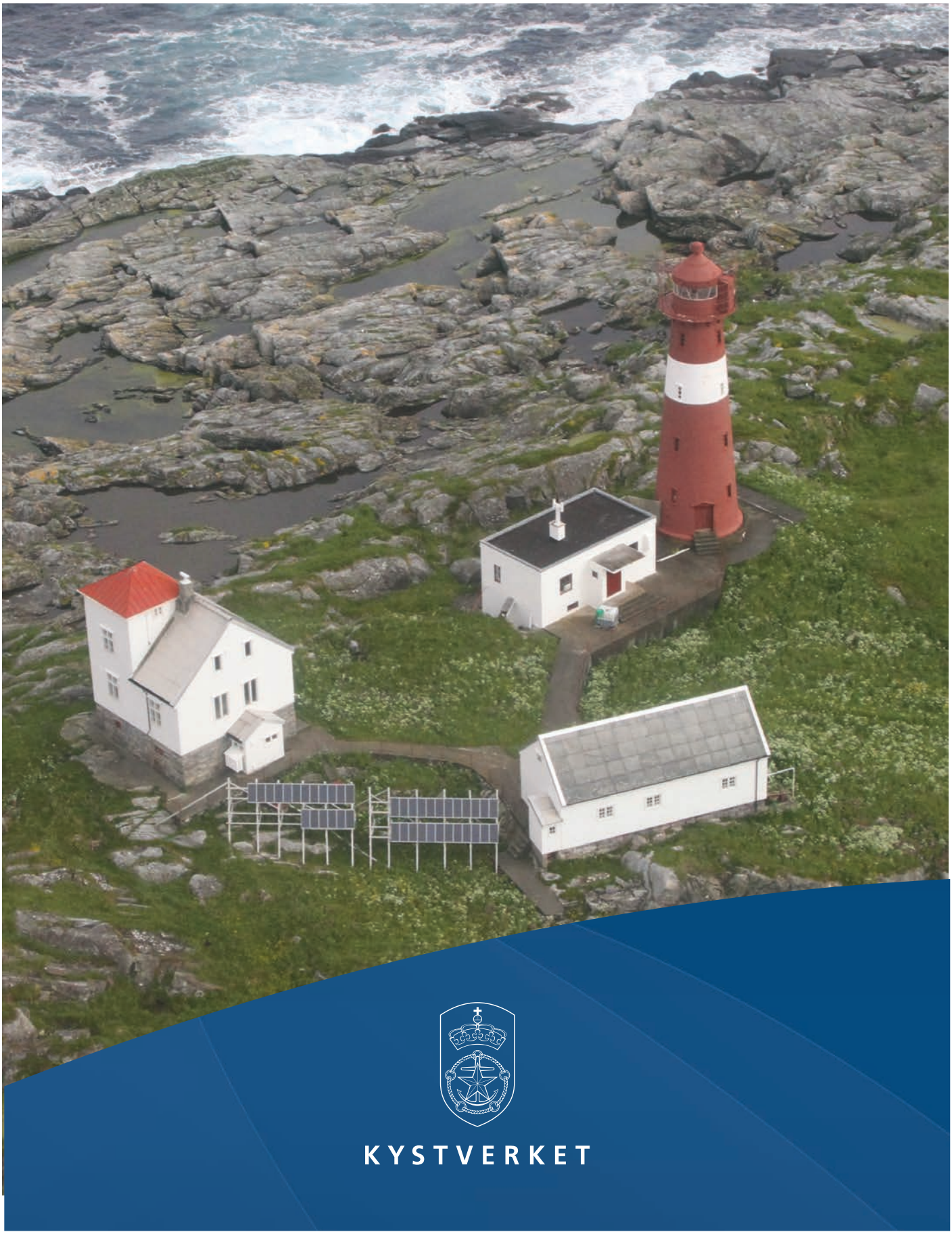

KYSTVERKET

INNHOLD

GENERELL DEL

Kystverkets fyrstasjoner....3
Innledning 3
Fredningsprosessen 3
Fredning av bygningene 3
Fredning av området som helhet 3
Hensynet til den tekniske driften av fyrstasjonen 3
Vernemyndighet 3
Kravet om forvaltningsplan 3
Hensikten med forvaltningsplanen 3
Ny bruk – på fyrenes premisser 4
Vern gjennom bruk – viktigheten av gode leietakere 4
Forholdet mellom fredningsvedtaket og forvaltningsplanen 5
Formidling 5
Generelle retningslinjer for tiltak på fyrstasjonene 5
Krav til dokumentasjon av endringer og større vedlikeholdsarbeider 6
Krav til håndverkere 6
Vedlikeholdsveiledere 6

Noen generelle punkter om antikvarisk bygningsvern og vedlikehold....6
Grunnholdninger til vern 6
Råd for vedlikehold og istandsetting - grunnprinsipper: 6
Vedlikehold – definisjon og faglige prinsipper 6
Større vedlikeholdsarbeider og endringer 7
Tilbakeføring 7

SPESIELL DEL

Grasøyane fyrstasjon 8
Kart og situasjonskart 9
Kart over det fredete området 10
Faktaopplysninger om Grasøyane fyrstasjon 11
Kart over fredningesområder for fugl og dyreliv ved Runde og Grasøyane 13

Bygningspresentasjoner
1. Fyr 14
2. Maskinhus 20
4. Bolig 24
5. Uthus 30
8. Naust 36

Det fredete området 39

Vedlegg 1: Oversikt over Kystverkets fyrstasjoner. 40
Vedlegg 2: Fredningsvedtak for Grasøyane fyrstasjon. 41
Vedlegg 3: Tilstandsoversikt Grasøyane fyrstasjon. 52
Vedlegg 4: Tilstandsanalyse av Grasøyane fyrstasjon
1. Fyr 53
2. Maskinhus 55
4. Bolig 57
5. Uthus 59
8. Naust 61

Forsidefoto og alle foto i den spesielle delen er av Kystverket 21.6.2017, hvis ikke annet er nevnt.

GENERELL DEL

Tranøy fyrstasjon på Hamarøy, Nordland. Foto: Kystverket.

Kystverkets fyrstasjoner

Innledning

Fyrstasjonene forteller om en spesiell og svært viktig del av norsk historie. Satsingen på utbyggingen av fyrvesenet er en av de største i den norske stats historie, og utbyggingen av fyrstasjonene har bidratt til å utvikle Norge til den sjøfartsnasjon vi har vært og fremdeles er. Fyrstasjonene er også omfattet av en stor og stadig økende interesse, og ikke minst har de ofte en sterkt identitetsskapende funksjon for lokalbefolkningen. De fleste fyrstasjoner er monumenter i kystlandskapet, og Kystverket er som eier forpliktet til å forvalte disse kulturminnene med respekt for dem som har vært med på å bygge opp den maritime infrastrukturen vi i dag forvalter, og med omtanke for dem som kommer etter oss.

Fredningsprosessen

På bakgrunn av ”Nasjonal verneplan for fyrstasjoner”, som kom i 1997, fattet Riksantikvaren i tiden frem til 2001 vedtak om fredning etter kulturminneloven av 83 fyrstasjoner. Av disse er i dag 68 helt eller delvis fremdeles i Kystverkets eie (se oversikten i vedlegg 1). I 2001 besluttet Stortinget at de siste 31 bemannede fyrstasjonene skulle avbemannes, og denne prosessen ble avsluttet i 2006. Gjennom tidene er mange fyrstasjoner solgt, men i St.prp. nr. 29 (2006 – 2007) ble den da pågående avhendingsprosessen stoppet, og det ble bestemt at Kystverket skulle eie fyrstasjonene (med unntak for mulig overføring til Direktoratet for naturforvaltning). Samtidig ble det bestemt at Kystverket skulle stå for utleie slik at fyrstasjonene kunne gjøres tilgjengelige for allmennheten. Dette innebærer at ”vern gjennom bruk” vil være et viktig prinsipp for etatens forvaltning av fyrstasjonene.

Fredning av bygningene

Bygningene på fyrstasjonen er fredet i henhold til § 15 i kulturminneloven. Dette innebærer at det ikke er tillatt å rive bygningene eller deler av disse, eksteriøret må ikke bygges om, heller ikke interiøret der dette er særskilt nevnt. Planløsningen kan ikke endres, og det kan ikke skiftes ut bygningselementer eller materialer. Alt vedlikehold og istandsetting skal utføres med tradisjonelle materialer og metoder tilpasset bygningenes egenart og opprinnelige bygningstekniske løsninger.

Fredning av området som helhet

Området rundt bygningene er fredet i henhold til § 19 i kulturminneloven. Hensikten er å bevare anleggets virkning i landskapet, og sørge for at anleggets karakter blir bevart. Innenfor det fredete området må det ikke settes i verk tiltak eller bruksendring som kan forandre områdets karakter eller på annen måte motvirke formålet med fredningen. Eldre strukturer som gjerder, rekkverk, jordkjellere, tekniske installasjoner osv skal ikke fjernes eller endres uten at det har vært nødvendig kontakt med vernemyndighetene. Det er viktig å bevare stedets egenart, og dette gir også en sentral premiss for hvordan det kan legges til rette for ny bruk av fyreiendommene.

Hensynet til den tekniske driften av fyrstasjonen

I fredningsvedtakene står det at fredningen ikke skal være til hinder for den tekniske driften av fyrstasjonen. Dette betyr imidlertid ikke at Kystverket uten videre kan fjerne eller gjøre endringer på teknisk utstyr, selv om dette er sikkerhetsmessig begrunnet. Andre formuleringer i de forskjellige fredningsvedtakene gjør også at det kan være nyanser i hva som er tillatt og hva som er søknadspliktig. Generelt er det best å gå ut ifra at alle tiltak er søknadspliktig, spesielt i selve fyret, som er interiørfredet. Det er viktig at regionen har en god dialog med vernemyndighetene i en tidlig fase, ikke minst fordi etaten da kan få veiledning slik at planlagte tiltak kan bli gjennomført på en måte som også best mulig ivaretar hensynet til kulturminnet.

Vernemyndighet

Ansvaret for den konkrete oppfølgingen og forvaltningen av fredningsvedtakene for de enkelte fyrstasjoner er delegert fra Riksantikvaren som nasjonal vernemyndighet til fylkeskommunenes regionale kulturminneforvaltning. Det er følgelig fylkeskommunen som skal behandle søknader om dispensasjon ved tiltak som krever slik tillatelse, og det er den aktuelle region i Kystverket som kan sende søknad om dispensasjon.

Kravet om forvaltningsplan

I henhold til kgl. res. av 1. september 2006 skal det utarbeides forvaltningsplan for alle fredede eiendommer i statens eie. I forskrift om fredning av statens kulturhistoriske eiendommer er det bestemt at forvaltningsplanene skal forelegges Riksantikvaren, som skal sikre at innholdet ivaretar formålet med fredningen.

Hensikten med forvaltningsplanen

Forvaltningsplanen skal både gi kunnskap om viktige generelle prinsipper for forvaltningen av fyrstasjonene som fredede kulturminner, og gi forståelse for det helhetlige miljøet og det særpreget som karakteriserer den enkelte fyreiendommen, og som skal ivaretas i vernesammenheng.

Hensikten er å sørge for et best mulig utgangspunkt for å stille de rette spørsmålene og finne de rette løsningene når det gjelder vedlikehold, bruk og utvikling av den aktuelle fyrstasjonen.

Forvaltningsplanen består av en generell del, som er felles for alle fyrstasjonene, og en spesiell del, som omhandler den enkelte fyrstasjon.

Forvaltningsplanens spesielle del vil inneholde:

- Relevante eiendomsdata
- Presentasjon av fyreiendommen som helhet, de enkelte bygninger, anlegg og tekniske installasjoner, og området.
- Vurdering av utviklingsmuligheter for fyrstasjonen som helhet samt for de enkelte bygninger
- Eventuelle spesielle forhold for den aktuelle fyrstasjon
- Bygnings- og konstruksjonsdokumentasjon (foto og tegninger)
- Tilstandsanalyse, eventuelt med konkrete forslag til tiltak
- Historisk dokumentasjon
- Fredningsvedtaket

Når det gjelder historisk dokumentasjon, vil ikke den kunne være uttømmende i forvaltningsplanen for den enkelte fyrstasjon. Det er derfor viktig at man ved planlegging av konkrete tiltak, som tilbakeføring eller formidling, går aktivt inn for å finne ytterligere informasjon. Her vil Senter for eiendom og kultur og Kystverkmusea kunne bistå regionene og leietakerne.

Senter for eiendom og kultur har ansvaret for koordineringen av etatens arbeid med forvaltningsplaner. Utarbeidelsen av de konkrete forvaltningsplanene for de enkelte fyrstasjonene gjøres i nært samarbeid mellom regionene og Senter for eiendom og kultur.

Ny bruk – på fyrenes premisser

Ny bruk gjør det ofte ønskelig og noen ganger nødvendig med endringer av bygninger og tilrettelegging på området. Det er viktig å bruke tid på å vurdere hvordan slike tiltak kan gjøres så skånsomt som mulig, og uten at fyreiendommens egenart blir skadelidende. En liten endring ett sted kan virke harmløs, og det samme kan en annen et annet sted, og en tredje… men summen av disse delene kan bli en dårlig helhet som gir en lite harmonisk utvikling av stedet. Forvaltningsplanen skal bidra til at det blir lettere å ha helheten for øye når mulige endringer vurderes. I gjennomgangen av fyreiendommen som helhet og de enkelte bygninger blir det konkretisert forhold som det vil være viktig å ta hensyn til ved planlegging av større vedlikeholdsarbeider og endringer, og det indikeres mulige bruksområder og utviklingspotensiale som Kystverket mener vil ivareta stedets egenart. Enkelte steder er det naturlig å gi klare føringer om hvor det vil være aktuelt å vurdere tilbakeføring, og eventuelt til hvilken epoke.

Fra Store Torungen. Foto: Kystverket.

Det lar seg oftest gjøre å finne gode løsninger som forener vern med ny bruk, selv om løsningene kan bli annerledes enn det man først så for seg. Å finne slike løsninger krever grundighet, vilje og kompetanse i både planlegging og gjennomføring av arbeidene. Felles samtaler mellom Kystverket som eier, leietaker som bruker, kommunen som forvalter av plan- og bygningsloven og fylkeskommunen som forvalter av fredningsvedtaket, vil ofte være vel anvendt tid – og ikke minst hvis diskusjonene kan finne sted nettopp på fyrstasjonen. Stedet er i høyeste grad part i saken, og kan ofte gi føringer gjennom sin tilstedeværelse!

Vern gjennom bruk – viktigheten av gode leietakere

Kystverket er avhengig av et samarbeid med leietakere som er interessert i å bidra til å ta vare på den viktige kulturarven som fyrstasjonene representerer. Etaten vil i liten grad selv kunne benytte den bygningsmassen som er på fyrstasjonene utover de bygningene som er direkte knyttet til den tekniske driften av navigasjonsinstallasjonen, slik som maskinhus og fyrtårn. Vern gjennom bruk forutsetter et aktørsamarbeid, der gjerne også lokale og regionale myndigheter er engasjert, enten som leietakere, eller som aktive premissleverandører og bidragsytere i utviklingen av stedet.

Kystverket benytter en standard leieavtale ved utleie av fyrstasjoner, også for de som ikke er fredet. Avtalen har følgende generelle formål og forutsetninger:

- Uavhengig av om eiendommen er helt eller delvis fredet, skal eiendommen bevares og sikres som kulturminne, og eiendommens egenart skal bevares.

- Leietaker skal ivareta og videreutvikle allmennhetens adgang til fyreiendommen. Leietakers aktivitet på stedet må tilpasses allmennhetens intereser slik at den ikke kommer i konflikt med disse interessene.
- Leietaker forplikter seg til å holde utleier løpende orientert om planene for utviklingen og bruken av leieobjektet.
- Utleier vil bidra med rådgivning ved videre vedlikehold og istandssetting av leieobjektet. Utleier vil løpende vurdere mulighetene for å bidra til vedlikehold og/eller oppgradering av leieobjektet ut fra de til enhver tid gitte budsjettrammer.
- Leietaker må ikke bruke, eller tillate at andre bruker, leieobjektet til bolig.
- Leietaker forplikter seg til å legge særlig vekt på miljøvern i forhold til bruk og vedlikehold av leieobjektet.

I tillegg skal det formuleres egne punkter som uttrykker formål og forutsetninger for leieforholdet ved den enkelte fyrstasjon. En slik formålsparagraf i en leieavtale understreker nødvendigheten av et nært samarbeid og tett kommunikasjon mellom Kystverket og leietakerne – dette er ikke et vanlig leieforhold, men gjelder samarbeid om et kulturminne!

Avtalen omtaler også samarbeidet om vedlikeholdsarbeidet på fyrstasjonen. Det er Kystverket som i siste instans er ansvarlig for å sette opp arbeidsprogram for det enkelte år og gi nødvendige føringer for hva som skal gjøres og på hvilken måte. Bortsett fra ved kritiske hendelser, slik som ved stormskader, skal ikke leietaker utføre noen tiltak på eiendommen uten at dette er godkjent av eier. Det er også eier som er ansvarlig for at alle nødvendige tillatelser er innhentet fra vernemyndighetene.

Kjeungskjæret fyrstasjon, Sør-Trøndelag. Foto: Kystverket.

Forholdet mellom fredningsvedtaket og forvaltningsplanen

Fredningsvedtaket er styrende for forvaltningen av fyreiendommen, og er rettslig bindende. Forvaltningsplanen er ikke rettslig bindende, men uttrykker Kystverkets vurdering av hva som vil være en naturlig presisering og konkretisering av fredningsvedtaket, og etatens oppfatning av hvordan den fredede eiendommen bør utvikles. Konkrete tiltak kan ikke gjennomføres uten at vernemyndighetene har fattet vedtak om at de kan iverksettes. Det er Kystverket i den enkelte region som søker vernemyndighetene i det aktuelle fylke om tillatelse til tiltak.

Formidling med nytt elementsystem i betong. Foto: Kystverket.

Formidling

Fyrstasjonene er nasjonale kulturminner som skal dokumentere en viktig del av vår maritime kulturarv og Kystverkets historiske innsats for å trygge ferdselen til sjøs. Samtidig er det et mål med fredningen at kunnskap om disse kulturminnene og deres historiske kontekst skal kunne formidles til allmennheten. Det er derfor viktig at all ny bruk bidrar til kunnskapsformidling og opplevelse av historien. Kystverket vil i samarbeid med Kystverkmusea (ved Lindesnes fyrmuseum) lage retningslinjer for utarbeidelse av formidingsplaner for de enkelte fyrstasjonene, i et samspill mellom etaten, etatsmuseene og leietakerne. Det er videre utarbeidet en skiltmal for de fredede fyrstasjonene, for å gi etatens formidling av egen kulturhistorie et helhetlig, nasjonalt preg. Denne skiltmalen vil være styrende for hvordan utendørs informasjon og skilting utformes på de fredede fyrstasjonene. All utendørs informasjon skal godkjennes av Kystverket på forhånd.

Generelle retningslinjer for tiltak på fyrstasjonene

På alle de fredete bygningene skal eksteriøret bevares mest mulig uendret. Enkelte bygninger er svært autentiske, mens andre er sterkt endret og modernisert. Ulike typer tiltak, som tilbakeføring og utskifting av bygningsdeler, vil derfor bli vurdert ulikt fra bygning til bygning.

Interiørene har for de aller fleste av fyrstasjonene ikke et like sterkt formelt vern som eksteriøret – unntaket er selve fyrtårnene, som er interiørfredet. For de øvrige bygningene er planløsning og konstruksjoner normalt omfattet av de enkelte fredningsvedtakene. Imidlertid bør en ved interiørmessige oppgraderinger og endringer legge vekt på å bevare størst mulig autentisitet med tanke på den historie fyrstasjonen skal formidle. Denne intensjonen må samtidig avveies i forhold til behovet for nødvendig bruksmessig oppgradering.

Krav til dokumentasjon av endringer og større vedlikeholdsarbeider

Alle endringer og større vedlikeholdsarbeider på en fredet bygning eller et fredet område skal dokumenteres. En søknad om tillatelse inneholder et minimum av beskrivelse av tiltaket, men dette er ikke tilstrekkelig dokumentasjon. Det vil bli gitt nærmere retningslinjer for hvordan nødvendig dokumentasjon skal utføres og arkiveres.

Krav til håndverkere

Generelt må håndverkere som arbeider på fredete bygninger, ha nødvendig kunnskap og erfaring fra antikvarisk arbeid. Det er viktig å ha den rette holdningen til dette arbeidet, beherske aktuelle teknikker, og å ha faglig grunnlag for å kunne ta riktige valg når det gjelder materialer og metode.

I noen tilfeller vil det være nødvendig med spesialkompetanse for at resultatet skal bli tilfredsstillende. Dette kan være ved restaurering av vinduer, dokumentasjonsarbeid, blanding av maling etter historisk resept, konserveringsarbeider mm. Når vernemyndigheten gir tillatelse til endringer, kan det settes vilkår om at utførende håndverkere har antikvarfaglig kompetanse.

Geitungen fyrstasjon, Rogaland. Foto: Kystverket.

Veiledere for vedlikehold

Det er behov for å sammenfatte retningslinjer for vedlikehold av fyrstasjonene, både de fredede og de ikke fredede, i egne veiledere for vedlikehold, og Kystverket er nå i ferd med å utarbeide slike veiledere. Denne prosessen vil også innebære nær kontakt med ulike vernemyndigheter, for å finne frem til løsninger som i størst mulig grad kan være felles for etatens fredede bygninger. I og med at søknad om dispensasjon avgjøres av den enkelte fylkeskommune, kan tolkning av og praksis i oppfølging av fredningsvedtakene variere noe fra fylke til fylke. Veiledere for vedlikehold bør kunne bidra til å harmonisere praksis ut fra et nasjonalt perspektiv, selv om de naturligvis ikke vil kunne erstatte kravene til saksbehandling i den enkelte sak.

Noen generelle punkter om antikvarisk bygningsvern

Grunnholdninger til vern

Kulturminner er en viktig del av vår samlete kulturarv. Bygningene dokumenterer tidligere tiders samfunnsforhold, levekår, liv og gjøremål, byggeskikk og håndverksteknikker.
Gamle bygninger er ikke-fornybare ressurser, og de er primærkilder til kunnskap om fortida. Alle andre nedtegnelser, fotografier og registreringer innebærer grader av fortolkning. Bygningene er derfor en unik kilde til kunnskap og et umistelig grunnlag for framtidig forskning, enten det gjelder levekår, byggeteknikk, dekordetaljer eller lignende. Ved framtidig bruk og modernisering er det viktig at vi i minst mulig grad reduserer bygningenes verdi som historisk kilde. Som hovedregel skal man være svært varsom med å fjerne elementer i en fredet bygning – alle de historiske epokene som har nedfelt seg i det fysiske bygningsmiljøet, forteller en historie om bygningens og stedets utvikling. I noen tilfeller kan man imidlertid bli nødt til å prioritere mellom ulike faser. Unntaksvis kan det også vært aktuelt å tilbakeføre en bygning til en dokumentert tidligere tilstand.

Råd for vedlikehold og istandsetting - grunnprinsipper innen bygningsvernet

De viktigste grunnprinsippene er:

- Mest mulig av alle deler av bygningen skal bevares. Derfor må inngrepene ved vedlikehold og utbedring være så små som mulig.
- Det er bedre å vedlikeholde framfor å reparere, og det er bedre å reparere framfor å skifte ut.
- Det må brukes tradisjonelle materialer og metoder, både ved vedlikehold og eventuell utskifting.
- Skjulte deler av bygningen (konstruksjoner) er like viktige å ta vare på som synlige (overflater).
- Hvis man må endre, er det bedre å føye noe til enn å fjerne originale eller gamle deler. Det beste bygningshistoriske ”arkivet” er bygningen selv.
- Gamle ombygginger og endringer av en bygning er ofte viktige å bevare. De kan fortelle om bygningens livshistorie gjennom skiftende stilretninger og bruk.
- Når noe fjernes eller endres, skal aktuell dokumentasjon bli nedtegnet og arkivert. I spesielle tilfeller sikres dokumentasjonen ved lagring av den fjernete bygningsdelen (nærmere retningslinjer vil bli utarbeidet for dette).
- Endringer skal om mulig være reversible. Når behovene endrer seg, kan de nye elementene fjernes og bygningen kan framstå slik den var før endringen.

Vedlikehold – definisjon og faglige prinsipper

Hovedregelen er at løpende vedlikehold utføres uten at vernemyndighetene trekkes inn, mens man må søke tillatelse for endringer. Grensen mellom vedlikehold og endring kan være vanskelig å definere, og ulike aktører kan ha ulik oppfatning av begrepene. Kulturminnevernets definisjon av vedlikehold er snever, i den hensikt å ivareta kulturhistoriske verdier.

Mange eiere har i beste mening utført ”vedlikeholds-arbeid” på en slik måte at vernemyndighetene vurderer dette som endring/inngrep, som i verste fall er skadelig for kulturminnet. Dette kan for eksempel være bruk av for tett maling, som med-fører av-skalling og råteskader, eller utskifting av opprinne-lige bygningsdeler som burde blitt istandsatt av en kyndig restaureringshåndverker. Vedlikeholdet av en fredet bygning er underlagt kulturminneforvalt-ningens overvåkning. Det kan oppstå usikkerhet om hva man kan utføre uten å spørre, og når man må søke om tillatelse.

Hovedprinsippet for vedlikehold av gamle bygninger er å bevare mest mulig av de gamle bygningsdelene og å hindre skader. Dette gjelder både synlige og skjulte konstruksjoner og elementer. Vedlikeholdet skal om mulig skje på samme måte som da huset ble bygget, med samme teknikk, utførelse og materialbruk. I praksis vil dette noen ganger bety merarbeid, andre ganger krever det bare omtanke og kompetanse.

Homlungen fyrstasjon, Østfold. Foto: Kystverket.

Ved å bevare de gamle bygningsdelene og overflatene beholder bygningen sin autentisitet, og dermed sin vitenskapelige kildeverdi og opplevelsesverdi. En kopi kan aldri fullt ut erstatte de opprinnelige bygningsdelene. Selv om kopien er nøyaktig likt utført, er minst to dimensjoner gått tapt:

1. Aldersverdien: Spor av ”tidens tann” er borte. Vi kan ikke lenger berøre de samme materialene som våre forgjengere.

2. Sannhetsgehalten: Hvordan kan våre etterkommere vite at kopien er nøyaktig utført?

Kan de stole på at historien og byggeteknikken som formidles, er identisk med den opprinnelige?

Større vedlikeholdsarbeider og endringer

Det må søkes om tillatelse for større vedlikeholds-arbeider, større reparasjoner og endringer i en fredet bygning. Som oftest blir det gitt tillatelse når endringene er små og tiltaket er nødvendig for fortsatt bruk. Kulturminneforvaltningens oppgave er å passe på at det ikke blir gjort så mange endringer i årenes løp at det til slutt er lite igjen av det opprinnelige huset.

Eksempler på større vedlikeholds-/ istandsettingsarbeider som krever tillatelse:

- endring av utvendig malingtype/farge, fjerning av eldre malinglag, overmaling av dekor og lignende
- vedlikehold av utvendig kledning som innebærer et betydelig omfang utskifting av råteskadet virke
- restaurering av vinduer der det er råteskader som innebærer betydelig innspunsing av nytt virke og forbedring/endring av tekniske løsninger

Eksempler på andre endringer som krever tillatelse:

- utskifting av bygningselementer, som utvendig panel, vinduer og ytterdører
- tildekking eller fjerning av eksisterende utvendige overflater
- oppsetting eller riving av innvendige lettvegger
- installering av våtrom eller kjøkken
- etablering av infrastruktur, rørføringer, ventiler etc.
- fasadeendringer
- oppføring av tilbygg
- tilbakeføring til tidligere dokumenterbar tilstand

Et overordnet prinsipp er at alle endringer om mulig skal gjøres reversible, slik at de i framtida kan la seg tilbakeføre. Endringer og tilføyelser skal kunne fjernes uten at bygningen blir forringet. I praksis kan dette eksempelvis innebære at nye skillevegger festes slik at de lett kan fjernes uten å sette merkbare spor.

Tilbakeføring

Når vernemyndighetene skal vurdere forslag til endringer, vil de ta hensyn til hvilken periode – eventuelt flere perioder – i bygningens historie som fredningen søker å bevare. Hvis det er foretatt endringer i nyere tid, kan det i noen få tilfeller være aktuelt å tilbakeføre bygningen til et tidligere eller opprinnelig utseende. Dette kan gjelde et helt eksteriør, deler av bygningen, enkelte rom eller mindre bygningsdeler og detaljer. Følgende premisser og forutsetninger bør ligge til grunn for at en tilbakeføring skal kunne vurderes:

- Det foreligger sikker, god og tilstrekkelig dokumentasjon (tegninger, fotografier eller lignende) av den opprinnelige situasjonen.
- Tilbakeføring basert på gjetting kan normalt ikke godtas.
- De nyere tilføyelsene som fjernes eller tildekkes, har relativt lav/underordnet verdi.
- Kulturminnet er ikke for sterkt endret. Hus som har fått ny takform, hovedvolum eller lignende bør bevares slik de er. Tilbakeføring av vindustyper og kledning på en bygning med intakt hovedform, kan derimot være aktuelt.

GRASØYANE
FYRSTASJON
SPESIELL DEL

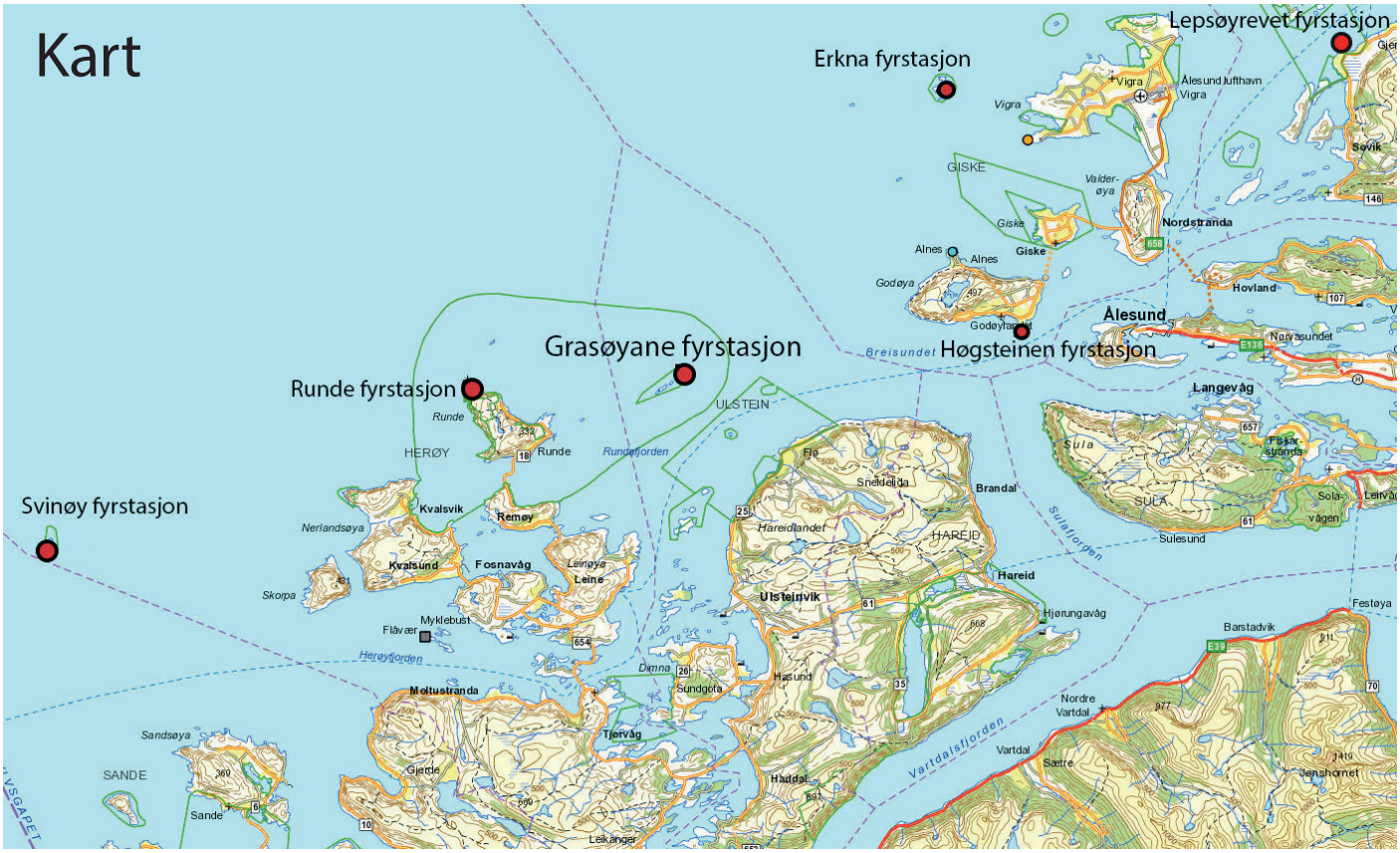

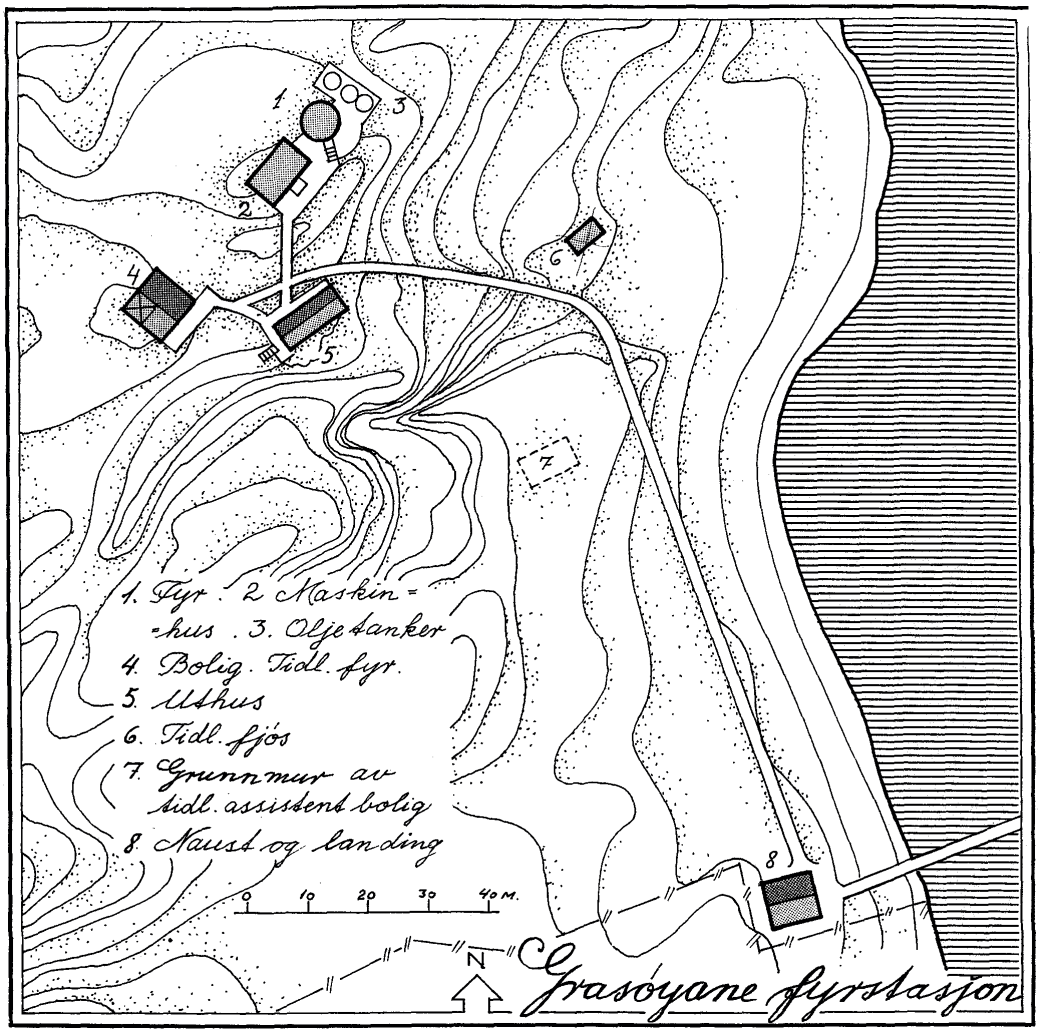

Situasjonskart

Hentet fra fredningsvedtaket.
Tegning: Sven Poulsson.

Kart over fredningsområdet ved Grasøyane fyrstasjon:

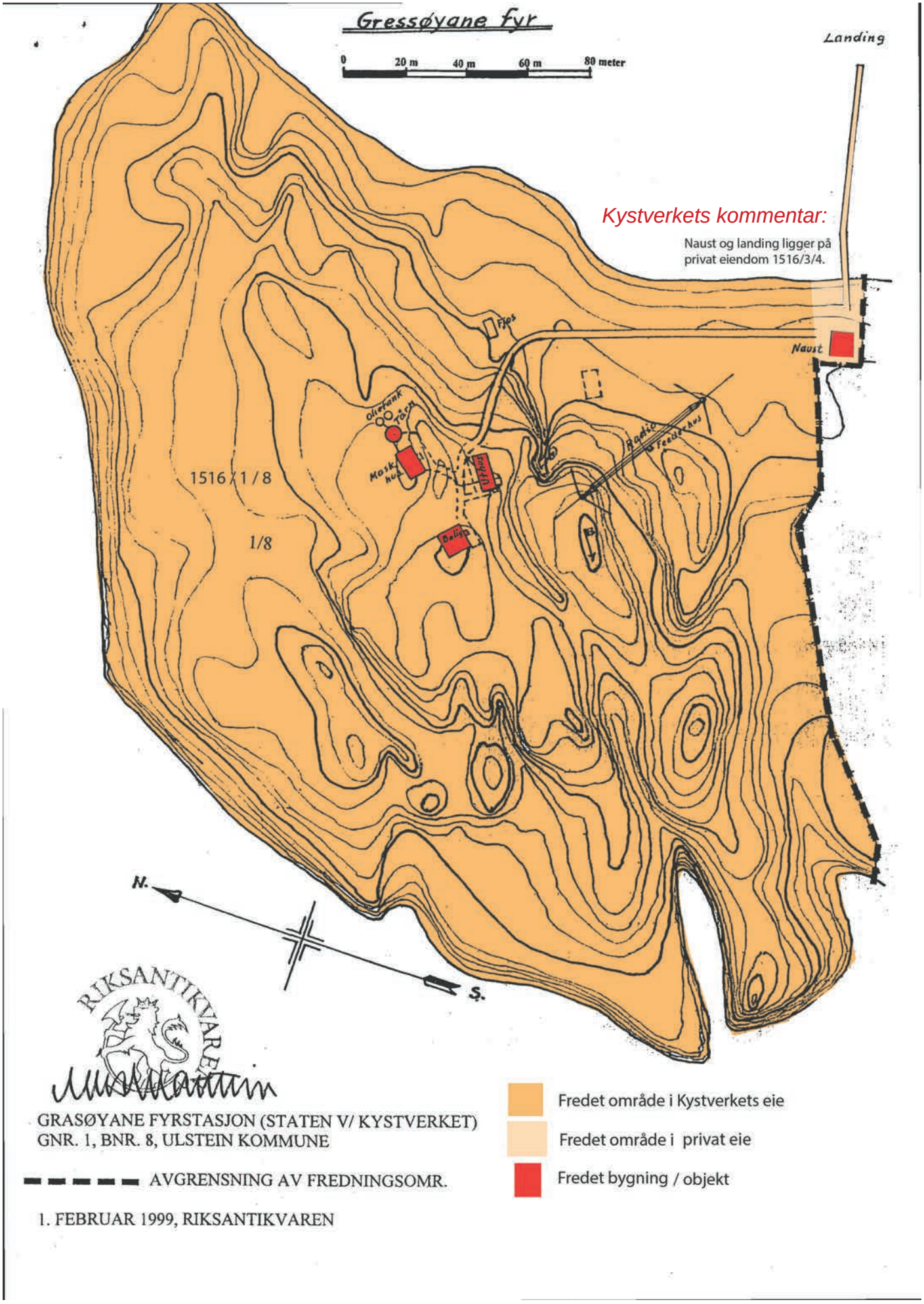

Faktaopplysninger om Grasøyane fyrstasjon

Eiendomsinformasjon			
Opprettet		1886	
Fylke	Møre og Romsdal	Region	Kystverket Midt-Norge
Kommune		1516 Ulstein	
Fyrlistenummer		327600	
Dato for fredningsvedtak		3. februar 2000	
Andre vernebestemmelser		Fyrstasjonen er vedtaksfredet etter kulturminnelovens §15 og §19. Området ligger innenfor verneområde FOR 1981-04-30-4823: 4 fuglefredningsområder og vern på og omkring Runde.	
Eiendom (kommunenr., gårdsnr., bruksnr.)		1516 / 1 / 8	
Nummer i Askeladden	87295	Grunneier	Kystverket. Naustet og landing ligger på privat eiendom 1516 / 3 / 4.
Utleie		For tiden ingen utleie	

Oversikt over registrerte bygninger og konstruksjoner

	Bygnings-type	Bygg-status	GAB-nr.	Nummer i Aske-ladden	Verneklasse / §	Omfanget av fredningen
1	Fyr	Intakt	179535688	87295-1	Klasse 1, kultur-minneloven § 15	Fredningen gjelder bygningens eksteriør og interiør.
2	Maskin-hus	Intakt	179535661	87295-2	Klasse 1, kml § 15	Fredningen gjelder bygningens eksteriør, samt interiør med hensyn til opprinnelig hoved-struktur/ romfordeling.
4	Bolig	Intakt	179535653	87295-3	Klasse 1, kml § 15	Som i feltet over
5	Uthus	Intakt	179535645	87295-4	Klasse 1, kml § 15	Som i feltet over
8	Naust	Intakt	179535696	87295-5	Klasse 1, kml § 15	Som i feltet over
	Det fredete området				Klasse 1, kml § 19	Fredningsvedtaket omfatter videre et område rundt fyr-stasjonen i henhold til lov om kulturminner § 19. Fredningsområdet omfatter eiendommen på gnr. 1 bnr. 8, (Staten v/Kystverket), samt en liten del av eiendom gnr. 3 bnr. 4, hvor naustet og landingen ligger.

Litt om fyrstasjonens historikk	Grasøyane fyr ble opprettet i 1886 for å bedre innseilingen til Breisundet. Fyrstasjonen bestod av et bolighus med tårnhus på taket, et uthus med fjøs, et skur og et naust. På grunn av grunne landingsforhold ble det bygd ei 90 m lang landing. Ifølge muntlige kilder skal arbeidet ha vært ledet av Anders Drabløslid fra Dalsfjord i Volda. Fyret ble drevet av fyrvokter med familie, samt assistent med familie. På fyrstasjonen var det satt opp ei signalmast. Ved varsel om dårlig vær kunne en signalisere til fiskerene på havstrekket utanfor. Under 1. verdskrig var stormmasta i dårlig tilstand. Fyrvesenet vurderte behovet for stormmast og ga fyrvokter i oppdrag å reparere masta. I 1945 ble fyrstasjonen angrepet av allierte fly. Fyret ble skadet. Ei AGA gasslanterne ble benyttet til lyskilde fram til 1950, då et nytt fyrtårn ble satt opp. Ved siden av tårnet ble det satt opp et maskinhus i betong. I tillegg ble det satt opp radiomast med feederhus. Fyrtårnet på Grasøya er det siste støpejernstårnet som ble satt opp i Norge. Samtidig ble fyrstasjonen gjort om til tørnstasjon. Fra 1970 til fyret ble automatisert og avfolket i 1986 var tilkomsten til fyret gjennomført med helikopter. Helikopteret forsynte både Grasøyane fyr og Svinøy fyr. Ved automatiseringen i 1986 var det installert et solcelleanlegg og batteribank som på den tiden var den største i landet.
Vernestatus	Fyrstasjonen er fredet etter kulturminneloven §15 (bygninger) og §19 (området). Grasøyane er del av Runde og Grasøyane fuglefredingsområde. Fire områder ved Runde og Grasøyane ble vernet som fuglefredningsområde i 1981. Formålet med vernet er å «ta vare på rikt og interessant fugleliv og fuglane sitt livsmiljø, særleg med omsyn til fuglekoloniane.»
Formålet med fredningen	Formålet med fredningen av Grasøyane fyrstasjon er å bevare et kulturhistorisk og arkitektonisk verdifullt bygningsanlegg tilknyttet sjøfart, fyrvesen og kystkultur med fyrtårn og øvrige bygninger på fyrstasjonen og området rundt fyrstasjonen.
Fra Riksantikvarens frednings-begrunnelse	Grasøyane fyrstasjon er i fyrhistorisk sammenheng interessant med sine to generasjoner fyrtårn. Fyrstasjonen har miljøskapende verdi med sin markante silhuettvirkning, og i sammenheng med landskapet omkring. Det er spesielt fyrstasjonens historie med de to fyrene fra forskjellige epoker Riksantikvaren legger vekt på når det gjelder fyrstasjonens verneverdi.Etter Riksantikvarens oppfatning er det nødvendig å frede det avsatte området for å oppnå hensikten med områdefredningen, nemlig å bevare virkningen av kulturminnene i miljøet.
Fyrstasjonens egenart, sårbarhet og tålegrense	Grasøyane fyr er et kystfyr. Ved ankomst til Grasøyane fyrstasjon blir man, iallefall sommerstid, umiddelbart oppmerksom på den voldsomme frodigheten, med et hav av gress og ville blomster, som preget vegetasjonen på øya. Bygningene er ganske autentiske med hensyn til endringer som er foretatt, selv om det tidligere lyktehuset i tårnet på boligen er fjernet.
Kystverkets føringer for ny bruk og videre utvikling	Fyrstasjonens plassering midt i et fuglefredningsområde gir begrensninger på ny bruk av fyrstasjonen. Men fyrstasjonen er i meget god stand og bør være velegnet for besøk og opphold av mindre grupper besøkende.

Forskrift om vern for 4 fuglefredningsområder og vern av fuglelivet på og omkring Runde i Herøy og Ulstein kommunar, Møre og Romsdal.

FOR-1981-04-30-4823

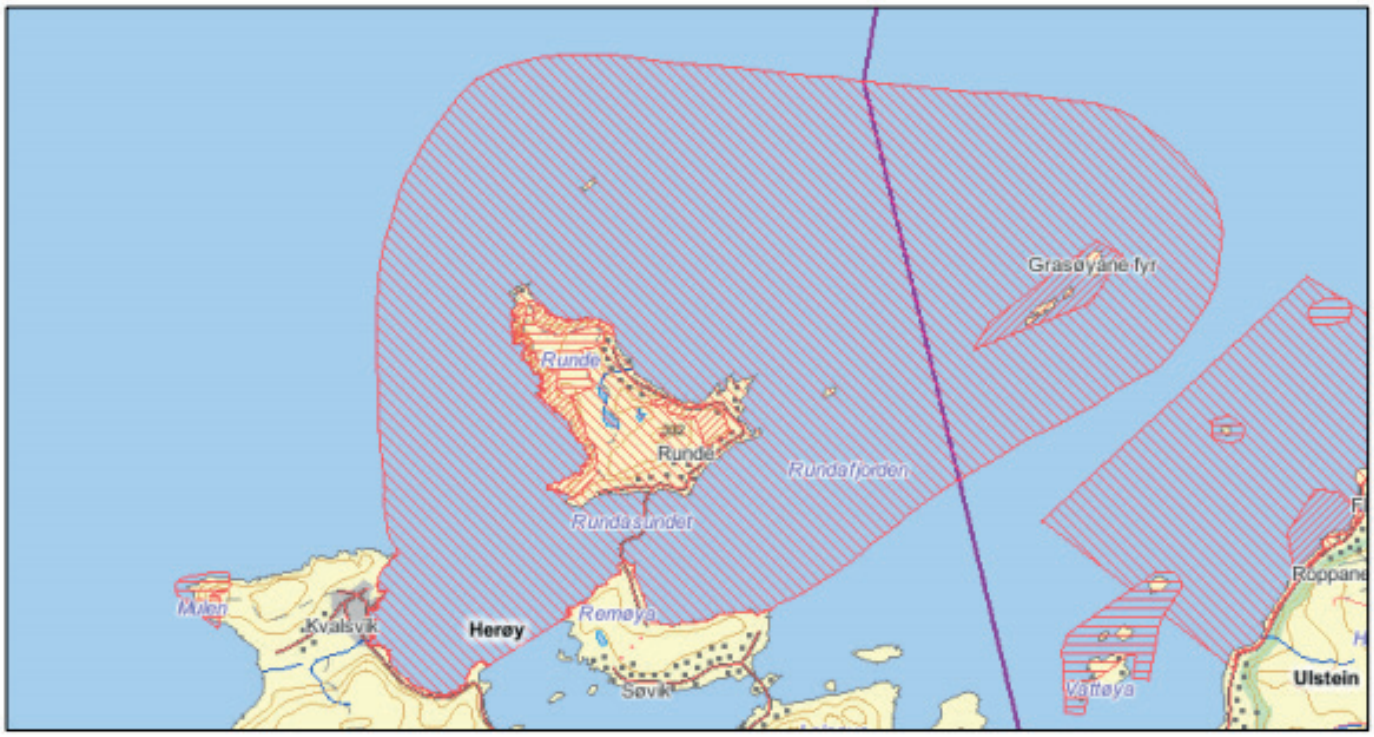

Figur 2: Runde fuglefredingsområde og Goksøyrmyrane naturreservat ligg ytst i kommunane Herøy og Ulstein. Dei fire områda ligg inne i eit dyrelivsfredingsområdeder alle fugle- og pattedyrartar er freda mot jakt- og fangst.

FYRET

Bygningens navn	Fyr
Nummer i Askeladden	87295-1
GAB nr.	179535688
Byggnr. i fredn.vedtak	1
Byggeår	1950
Byggherre / Arkitekt	Fyrvesenet
Opprinnelig funksjon	Fyr
Fredningsomfang	Eksteriør og interiør
Navigasjonsinstallasjon	4. ordens linse

Bygningsbeskrivelse	Fyret er et 16 m høyt støpejernstårn. Dette støpejernstårnet var det siste som ble bygget her i landet. Tårnet er rødmalt med et hvitt belte. Et galleri omkranser lyktehuset. Fyret har et 4. ordens fast fyrapparat i et 3 m høyt lyktehus.
Konstruksjon og materialbruk	1. Byggegrunn/drenering: Fjell / komprimerte masser 2. Fundament: Betong på fjell 3. Grunnmur: Støpt betong 4. Utvendige trapper og ramper: Støpt betong 5. Gulv på grunn: Støpt betong 6. Yttervegger: Støpejern - skrudde elementer 7. Ytterdører: Panelt ramtredør, dobbel. Malt rød 8. Vinduer: Støpejernsvinduer. Med 3 glass i fyrtårn yttervegg. Enkle glass. Store vinduer med skråstilte støpejernsprosser i lyktehuset. 9. Tak: Kjegleformet metallplatetak 10. Taktekking: Metallplater, rødmalte. 11. Takrenner og nedløp: Integrerte i takplate 12. Beslag: Ingen 13. Takvinduer og luker: Ingen 14. Halvtak og skråtak: Ingen 15. Innervegger: Mindre lettvegger med bindingsverk og trepanel 16. Etasjeskiller: Stålbjelker med tregulv, støpt betong i lyktehuset 17. Innvendige trapper: Jerntrapper 18. Piper og ildsteder: Ingen 19. Luker og ventilasjon: Ventiler i lyktehus / lyre over tak. 20. Galleri og balkong: Støpejernsgaller på støpte konsoller
Endringshistorikk	Få endringer er skjedd med fyrtårnet etter 1950.
Retningslinjer for videre utvikling	Det er verken nødvendig eller ønskelig med bygningsmessige endringer av fyrtårnet. Det skal ikke være adgang til selve navigasjonsinstallasjonen for andre enn Kystverkets personell.
Spesielle forhold vedrørende vedlikehold	Vedlikeholdet skal utføres etter antikvariske prinsipper. Endring av eksisterende eller montering av ny fast innredning / installasjon er søknadspliktig. Dette gjelder også i forbindelse med Kystverkets egen virksomhet.

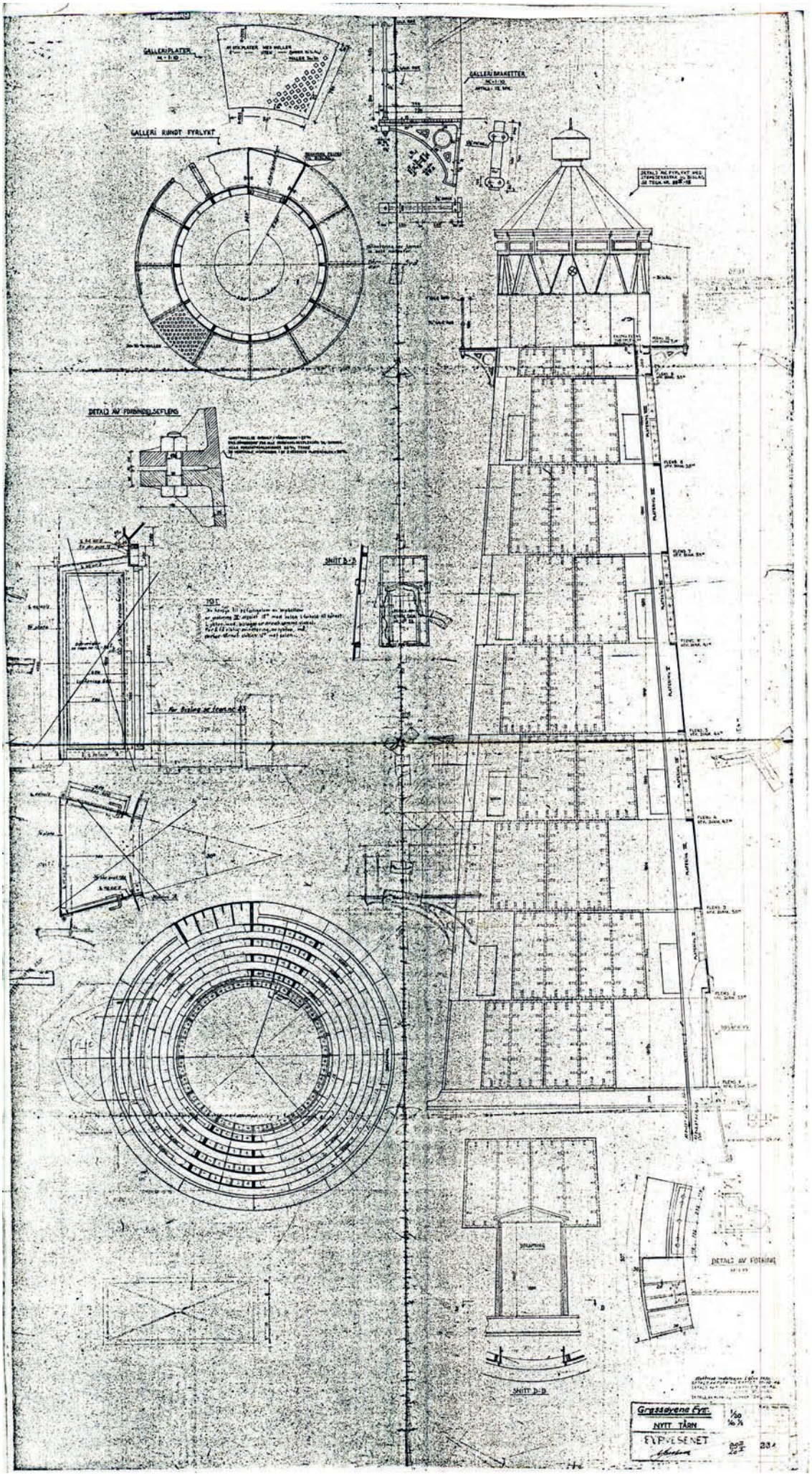
GALLERIPLATER
GALLERI RØNDT FYRLYKT
GALLERIBRAKETTER
DETALJ AV FORBINDELSEJERN
SNITT D-D
Grasøyene Fyr.
NYTT TÅRN
FYRVESENET

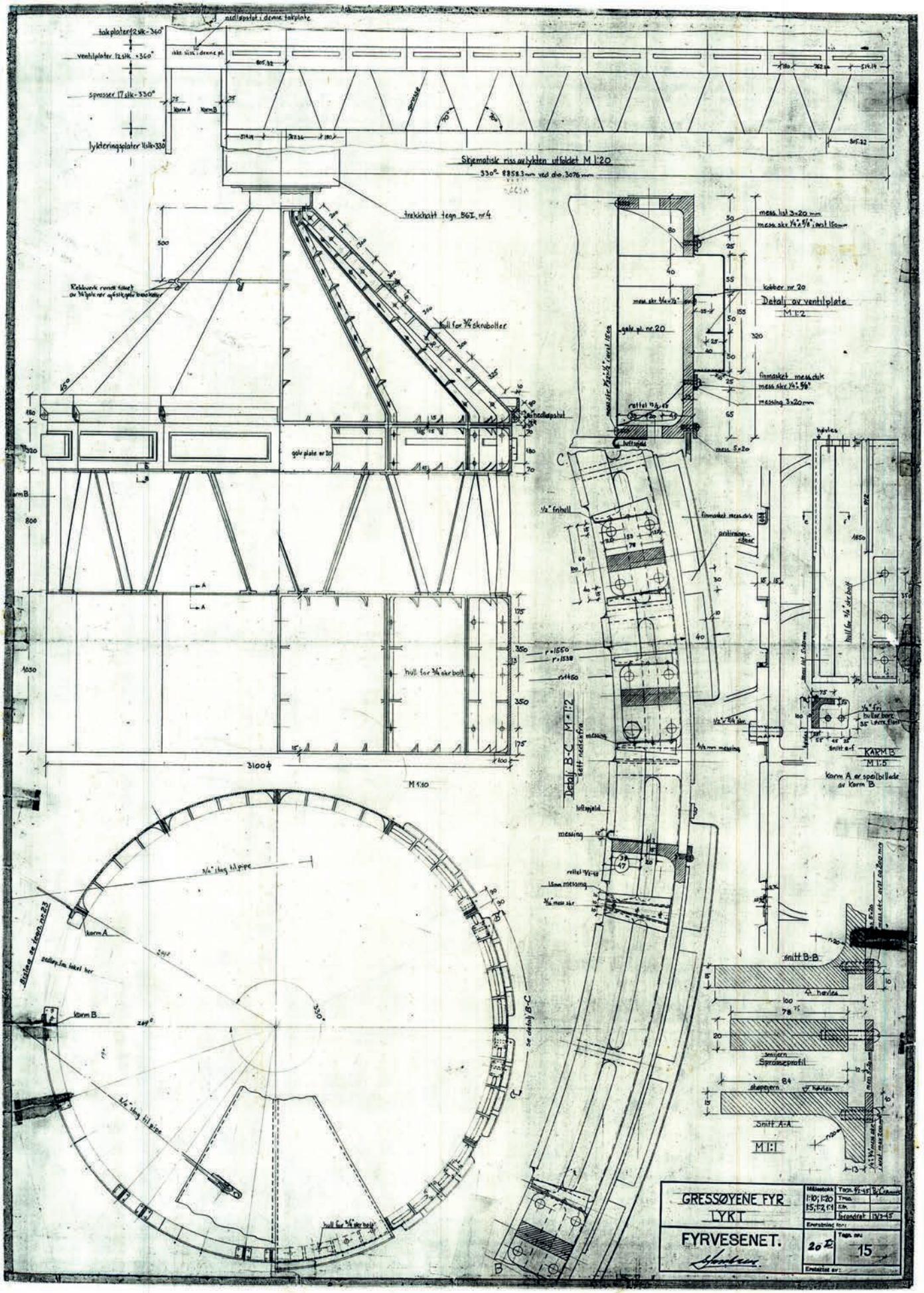
Skjematisk riss av lykten utfoldet M 1:20
Detalj av ventilplate
M 1:2
Detalj B-C M 1:2
KARM B
M 1:5
Karm A er speilbilde av Karm B
Snitt B-B
Snitt A-A
M 1:1
GRESSØYENE FYR
LYKT
FYRVESENET.
15

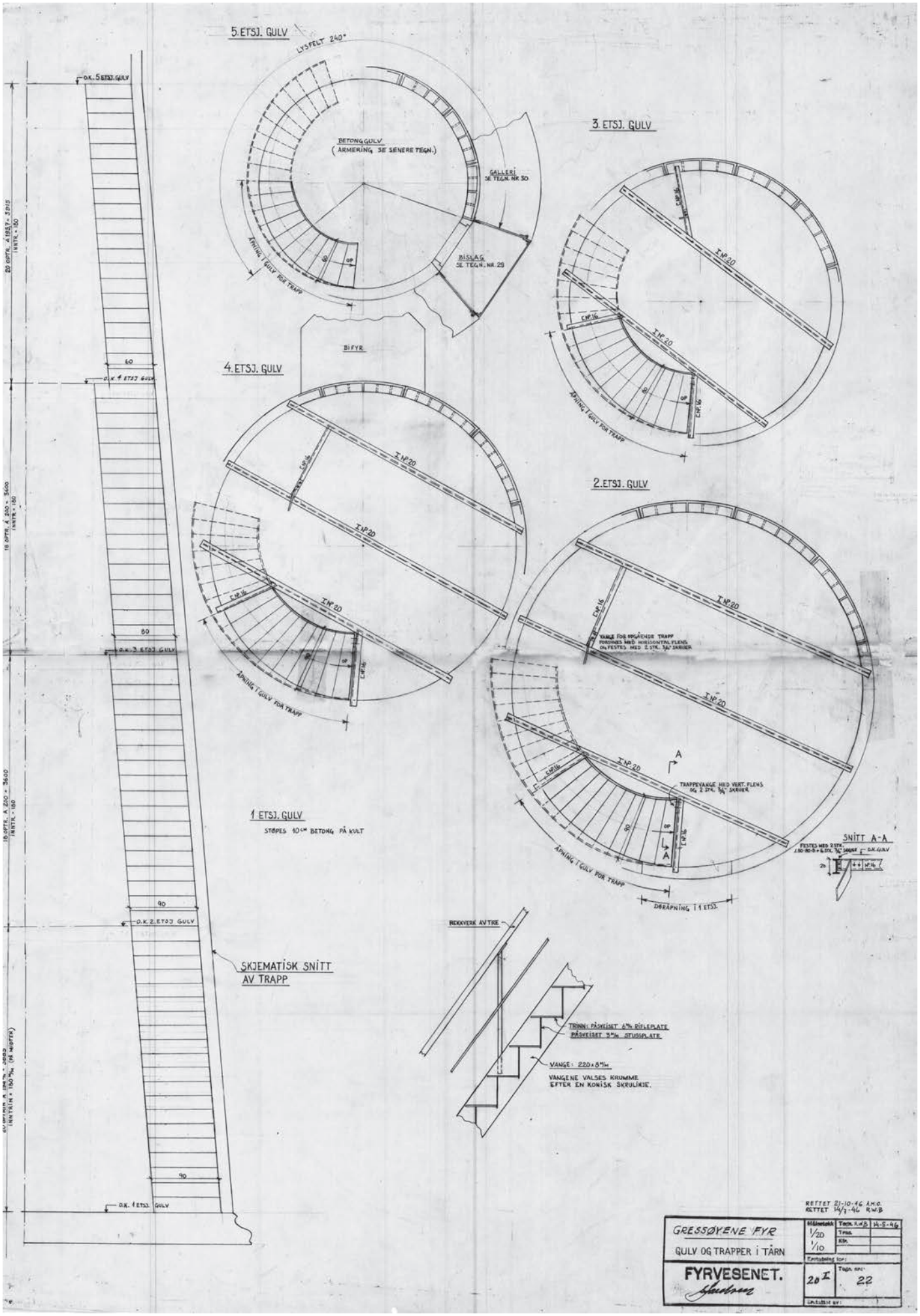
5. ETSJ. GULV
LYSFELT 240°
BETONGGULV
(ARMERING SE SENERE TEGN.)
GALLERI
SE TEGN. NR 30
BISLAG
SE TEGN. NR. 29
ÅPNING I GULV FOR TRAPP
3. ETSJ. GULV
I NP 20
CNP 16
BIFYR
4. ETSJ. GULV
2. ETSJ. GULV
VANGE FOR OPGÅENDE TRAPP
FORDINES MED HORISONTAL FLENS
OG FESTES MED 2 STK. ¾" SKRUER
TRAPPEVANGE MED VERT. FLENS
SNITT A-A
DØRÅPNING I 1 ETSJ.
1. ETSJ. GULV
STØPES 10 CM BETONG PÅ KULT
O.K. 5 ETSJ. GULV
O.K. 4 ETSJ. GULV
O.K. 3 ETSJ. GULV
O.K. 2. ETSJ GULV
O.K. 1 ETSJ. GULV
SKJEMATISK SNITT
AV TRAPP
REKKVERK AV TRE
TRINN: PÅSVEISET 6 MM RIFLEPLATE
PÅSVEISET 3 MM STUSSPLATE
VANGE: 220 x 8 MM
VANGENE VALSES KRUMME
EFTER EN KONISK SKRULINJE.
RETTET 21-10-46 A.M.O.
RETTET 14/7-46 R.W.B
GRESSØYENE FYR
GULV OG TRAPPER I TÅRN
FYRVESENET.
1/20
1/10
14-5-46
20 I
22

Foto fra ulike vinkler og detaljbilder av fyrtårnet på Grasøyane.

Over og til høyre: Inngangsetasjen på fyrtårnet.

Over: Konstruksjon av støpejernselementer og kraftige gulvbord.

Under: Fyrlykt med 4. ordens line. Skjerming med rødt og grønt.

Under: Støpejerns rammer i vinduene.

Gallerirekkverk

Maskinhus

Bygningens navn	Maskinhus
Nummer i Askeladden	87295-2
GAB nr.	179535661
Byggnr. i fredn.vedtak	2
Byggeår	1950
Byggherre / Arkitekt	Fyrvesenet
Opprinnelig funksjon	Maskinhus
Fredningsomfang	Eksteriør samt interiør med hensyn til opprinnelig hovedstruktur/rom-fordeling.

Bygningsbeskrivelse	Maskinhuset er bygget i betong. Taket er flatt og tekket med papp. Veggene er pusset og malt hvite.
Konstruksjon og materialbruk	1. Byggegrunn/drenering: Fjell 2. Fundament: Støpt betong 3. Grunnmur: Støpt betong 4. Utvendige trapper og ramper: Støpt betong 5. Gulv på grunn: Støpt betong 6. Yttervegger: Støpt betong 7. Ytterdører: Panelt ramtredører, dobbel og enkel 8. Vinduer: Støpejernramme med eikelister 9. Tak: Flatt 10. Taktekking: Papptekking 11. Takrenner og nedløp: Innvendig nedløp 12. Beslag: Ingen 13. Takvinduer og luker: Ingen 14. Halvtak og skråtak: Ingen 15. Innervegger: Støpte betongvegger 16. Etasjeskiller: Støpt betong 17. Innvendige trapper: Støpt betong 18. Piper og ildsteder: En murt og pusset pipestokk 19. Luker og ventilasjon: Store og mindre ventilhetter i ytterveggene 20. Galleri og balkong: Ingen
Endringshistorikk	Ingen bygningsmessige endringer er skjedd med maskinhuset.
Retningslinjer for videre utvikling	Bygningen er ikke egnet til ny bruk. I tjenstlig bruk av Kystverket.
Spesielle forhold vedrørende vedlikehold	Vedlikeholdet skal utføres etter antikvariske prinsipper.

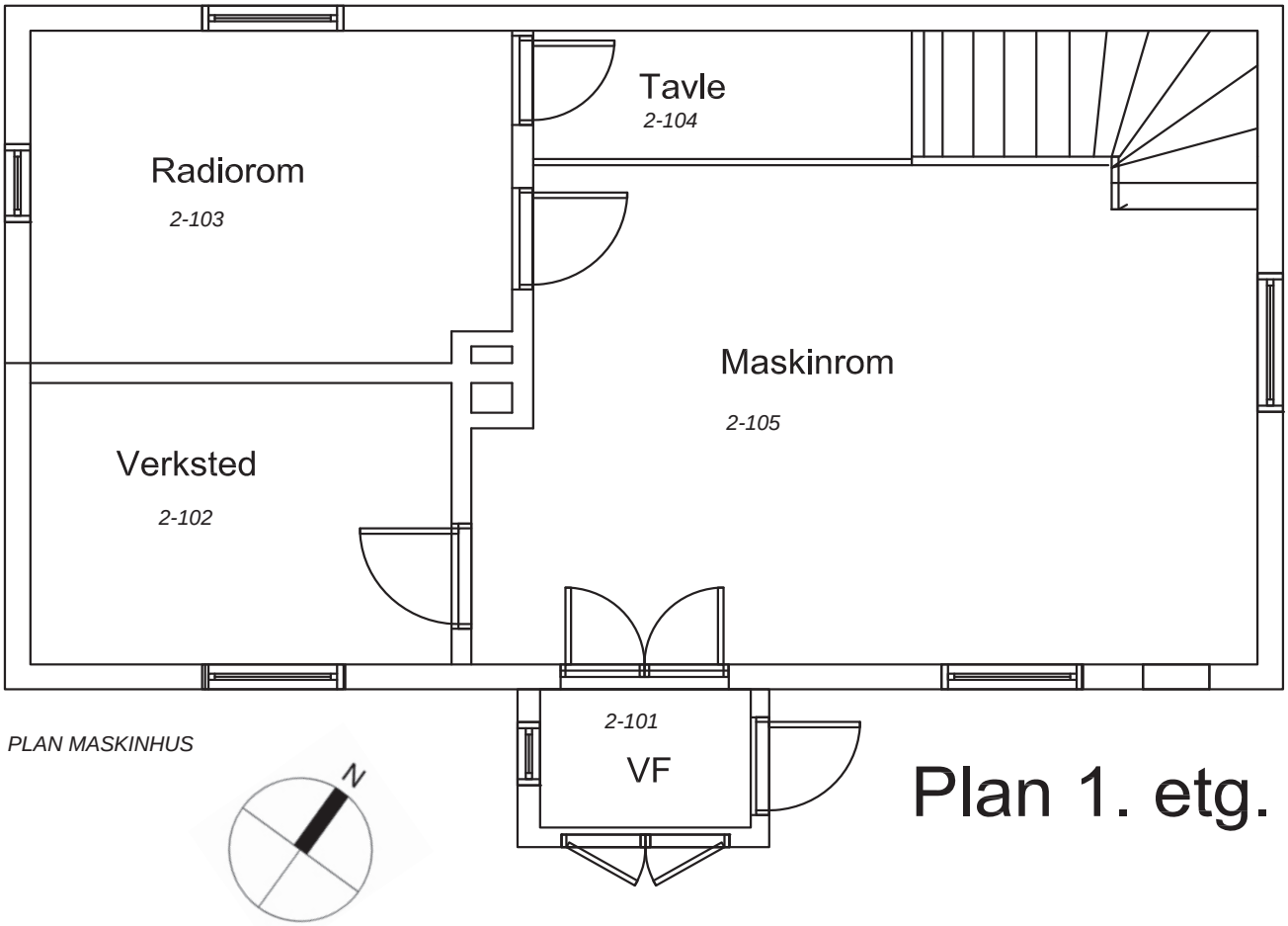
Radiorom
2-103
Tavle
2-104
Maskinrom
2-105
Verksted
2-102
2-101
VF
PLAN MASKINHUS
N
Plan 1. etg.

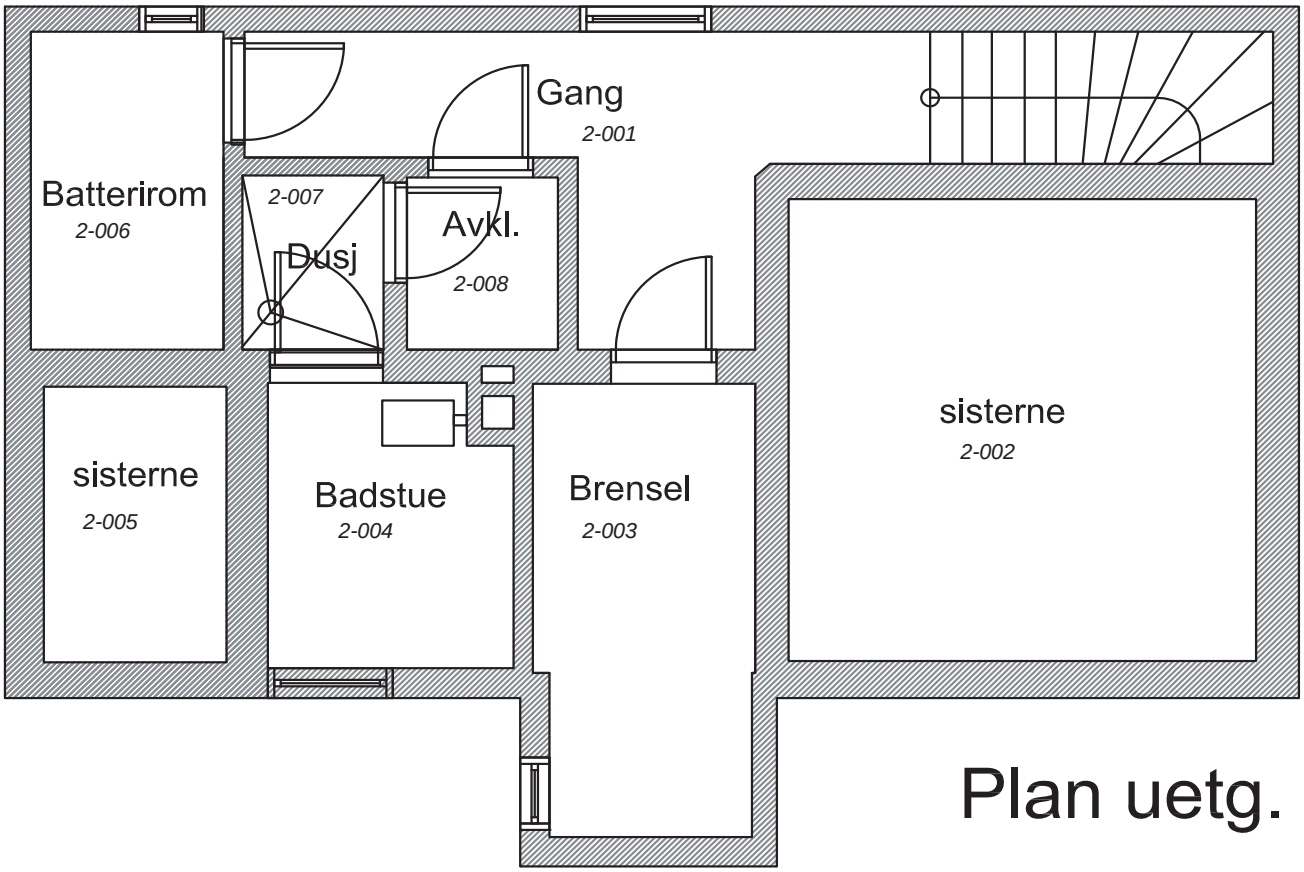
Gang
2-001
Batterirom
2-006
2-007
Dusj
Avkl.
2-008
sisterne
2-005
Badstue
2-004
Brensel
2-003
sisterne
2-002
Plan uetg.

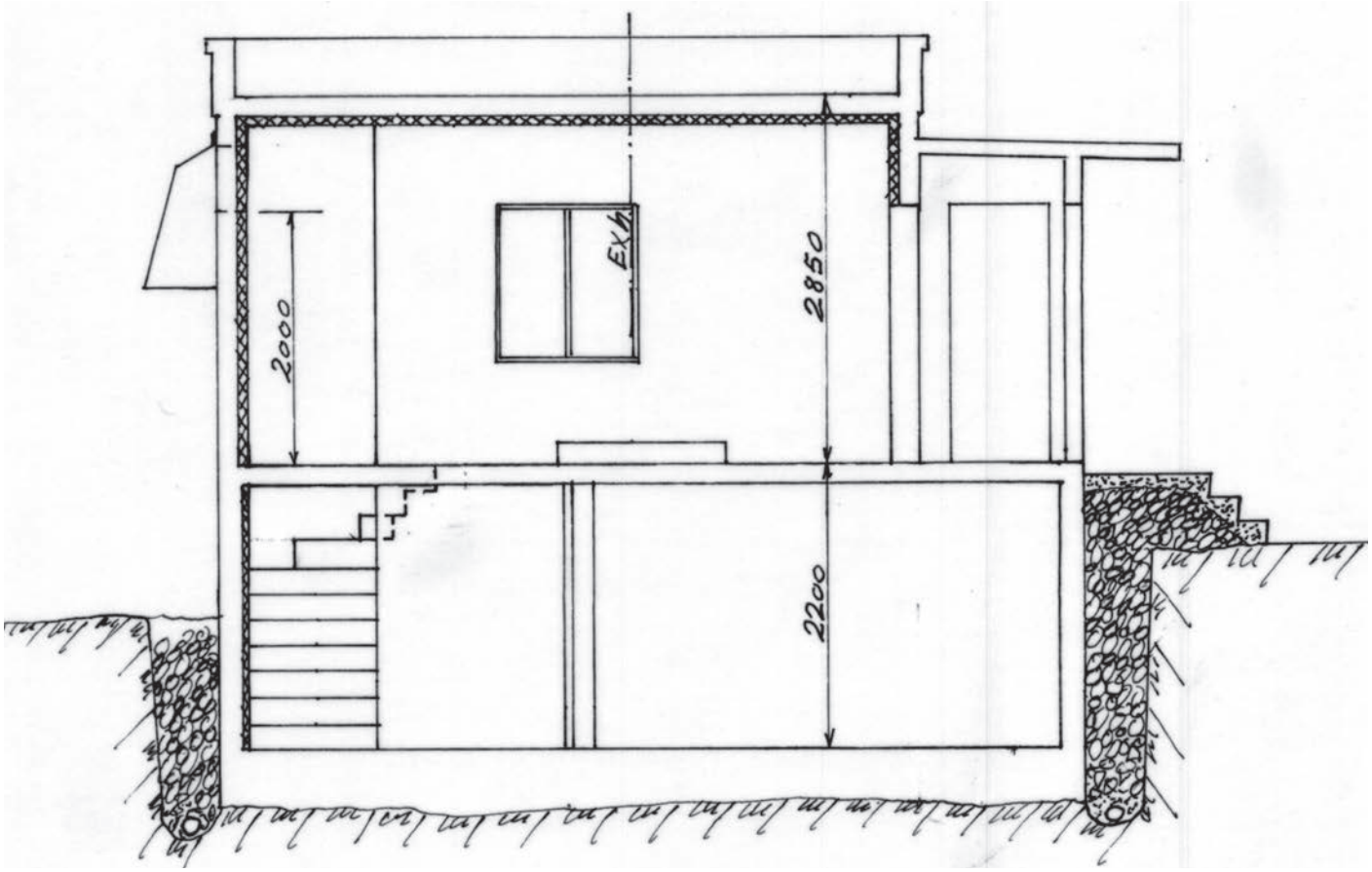

Over: Snitt av maskinhuset.

Under: Fasadehjørne mot vest.

Til høyre: Fasade mot sydøst.

Under: fasade mot nordøst.

Inngangsparti med monumental trapp.

Glimt fra vindfanget 2-101 inn mot maskinrommet 2-105.

Bilde fra verkstedet 2-102 mot vindfanget

Maskinrommet 2-105

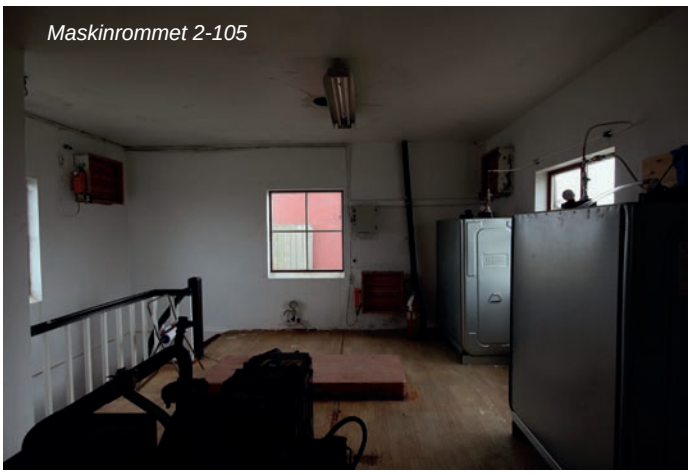

Maskinrommet 2-105

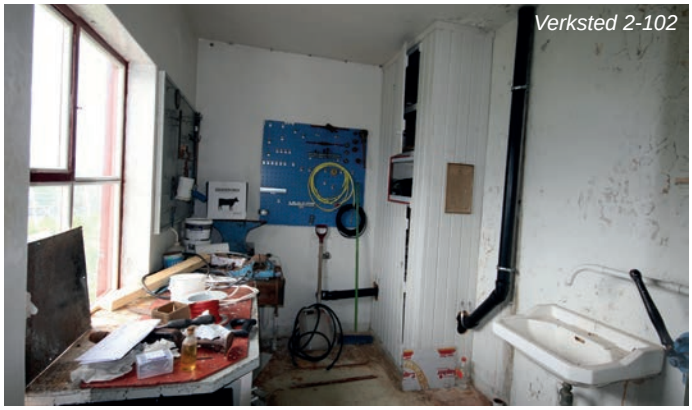

Verksted 2-102

Radiorom / Batterirom 2-103

Bolig

Bygningens navn	Bolig
Nummer i Askeladden	87295-3
GAB nr.	179535653
Byggnr. i fredn.vedtak	4
Byggeår	1886
Byggherre / Arkitekt	Fyrvesenet
Opprinnelig funksjon	Fyr og bolig
Fredningsomfang	Eksteriør samt interiør med hensyn til opprinnelig hovedstruktur/romfordeling.

Bygningsbeskrivelse	Boligen / fyrbygningen er sammenbygd med det gamle fyrtårnet. Tårnet står på nord-vestre hjørnet av huset og mangler lyktehus. Boligen har en grunnflate på 8,2 x 8,2 m. Grunnmuren er bygget i huggen stein. Bygningen har bindingsverks-konstruksjon og saltak. Veggene er kledd med eternittplater. Hovedtaket er tekket med bølgeeternitt, mens taket på tårnet er tekket med røde metallplater. Fyrbygningen har hovedsakelig 4-fags krysspostvinduer. Vindusrammene er malt hvite. Et lite tilbygg med saltak er bygget inntil husets sørøstre grunnmur. Tilbygget har inngang til kjelleren. Bygningen har én pipe.
Konstruksjon og materialbruk	1. Byggegrunn/drenering: Fjellgrunn 2. Fundament: Betong på fjell 3. Grunnmur: Huggen naturstein 4. Utvendige trapper og ramper: Støpt betong 5. Gulv på grunn: Støpt betong 6. Yttervegger: Bindingsverk med eternittplater 7. Ytterdører: Panelt og isolert ramtredør 8. Vinduer: Flere typer: Firefags krysspostvinduer med varevindu, tofags sidehengslete funkisvinduer og fastkarmvindu med sprosse. 9. Tak: Saltak og pyramidetak over tidligere fyrtårn 10. Taktekking: Bølgeeternittplater og bukkete stålplater, rødmalte 11. Takrenner og nedløp: Stål renner og nedløp 12. Beslag: Ingen 13. Takvinduer og luker: Ingen 14. Halvtak og skråtak: Ingen 15. Innervegger: Bindingsverk med bord eller platekledning. 16. Etasjeskiller: Trebjelkelag med golvbord 17. Innvendige trapper: Lukket tretrapp 18. Piper og ildsteder: En murt og pusset pipestokk 19. Luker og ventilasjon: Flere mindre ventilhetter i ytterkledning 20. Galleri og balkong: Ingen
Endringshistorikk	Linsen (navigasjonsinstallasjon) er flyttet fra tårn i bolig til egen fyrtårn. Fyrlykt i bolig ble nedbygget og fjernet. Tak ble forenklet til et plateslått pyramidetak. Flere vinduer er etterhvert blitt skiftet. Eternittplater er montert på yttervegger. Totalrenovert 2016/17.
Retningslinjer for videre utvikling	Bygningen er godt egnet til ny bruk.
Spesielle forhold vedrørende vedlikehold	Vedlikeholdet skal utføres etter antikvariske prinsipper.

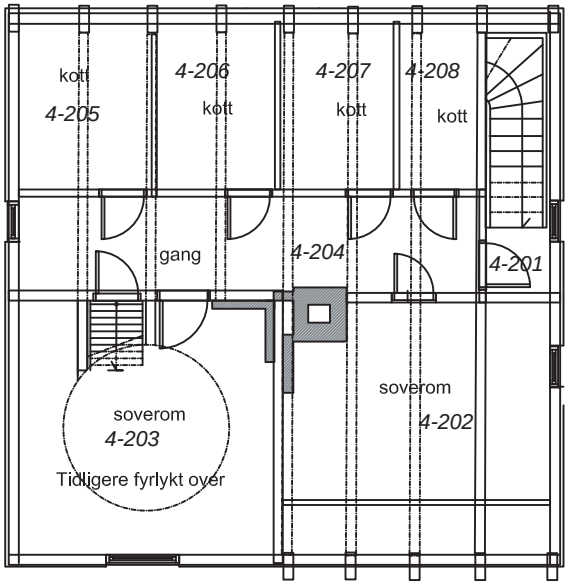

Plan loft

Over: Fasadehjørne mot syd.

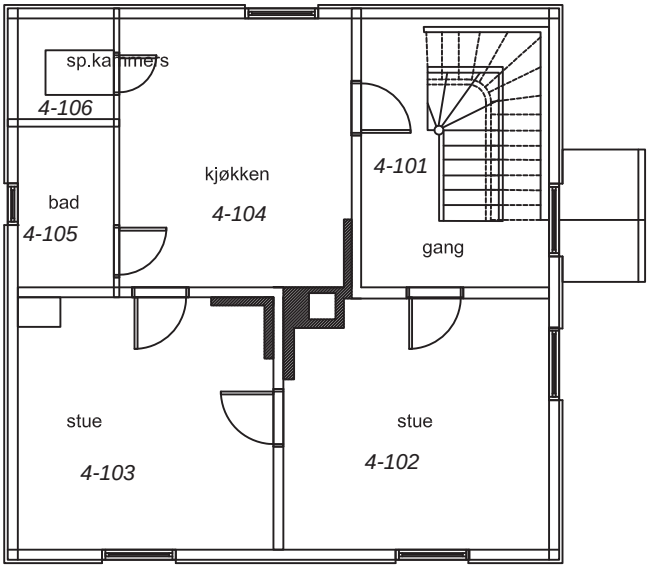

Plan 1. etasje

Over: Fasade mot sydvest. Under: Fasade mot nordøst.

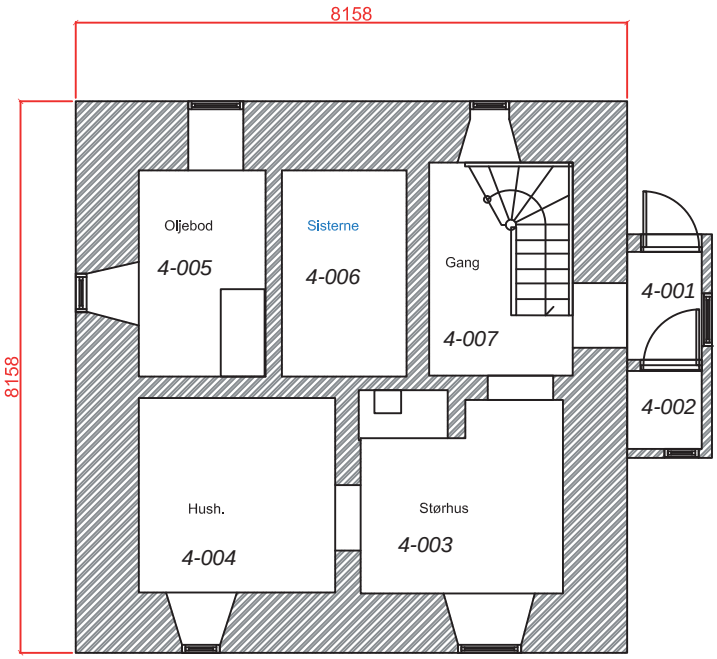

Plan kjeller

Boligens fasade mot sydøst

Fasade mot nordvest

Over: Inngang mot sydøst

Over: Oljebod / pumperom 4-005

Under: Innebygget varmepumpe ved inngang

Under: Støpejernsvindu i kjellermuren.

Måke på plateslått pyramidetak.

Over: Støpejernsvindu i kjeller

Under: Repos / gang 4-101

Rom i kjeller, 4-004

Over: Repos / gang 4-101

Over: Soverom / tidl. stue 4-102

Under og under til høyre: Kjøkken 4-104

Spiskammers 4-106

Kjøkkenkrok i 4-104

Tak stue 4-103

Over og under: Luke til sisterne under kjøkkenet.

Under: Stue 4-103.

Gang i 2. etasje, 4-204

Soverom 4-202

Under: Loftsrom med plass for tidligere fyrlykt.

Under: trapp til tidligere fyrlykt.

Uthus

Bygningens navn	Uthus
Nummer i Askeladden	87295-4
GAB nr.	179535645
Byggnr. i fredn.vedtak	5
Byggeår	1886
Byggherre / Arkitekt	Fyrvesenet
Opprinnelig funksjon	Uthus
Fredningsomfang	Fredningen gjelder bygningens eksteriør, samt interiør med hensyn til opprinnelig hovedstruktur/ romfordeling.

Bygningsbeskrivelse	Uthuset har bindingsverkskonstruksjon og saltak. Veggene er kledd med eternittplater, og taket er tekket med store, firkantede skiferheller. Vindusrammene er malt hvite. På langveggen mot nordvest er det 3 hvitmalte ytterdører.
Konstruksjon og materialbruk	1. Byggegrunn/drenering: Fjell 2. Fundament: Støpt betong 3. Grunnmur: Støpt betong 4. Utvendige trapper og ramper: Støpt betong 5. Gulv på grunn: Støpt betong 6. Yttervegger: Bindingsverk med trekledning og eternittplater 7. Ytterdører: 4 labankdører 8. Vinduer: Enkle trevinduer, to fags sidehengslet, noen ett fags/ fast karm. 9. Tak: Saltak med sperrebind. 10. Taktekking: Store, rektangulære skiferplater / -stein 11. Takrenner og nedløp: Sorte stålrenner med nedløp. 12. Beslag: Ingen 13. Takvinduer og luker: Ingen 14. Halvtak og skråtak: Ingen 15. Innervegger: Bindingsverk med trekledning 16. Etasjeskiller: Tre bjelkelag med golvbord 17. Innvendige trapper: Åpne ubehandlete tretrapper 18. Piper og ildsteder: Ingen 19. Luker og ventilasjon: Naturlig ventilasjon 20. Galleri og balkong: Ingen
Endringshistorikk	Planløsningen er endret mye, alt ettersom behovet for arbeidsrom og boder for ansatte forandret seg.
Retningslinjer for videre utvikling	Bygningen er godt egnet til ny bruk.
Spesielle forhold vedrørende vedlikehold	Vedlikeholdet skal utføres etter antikvariske prinsipper.

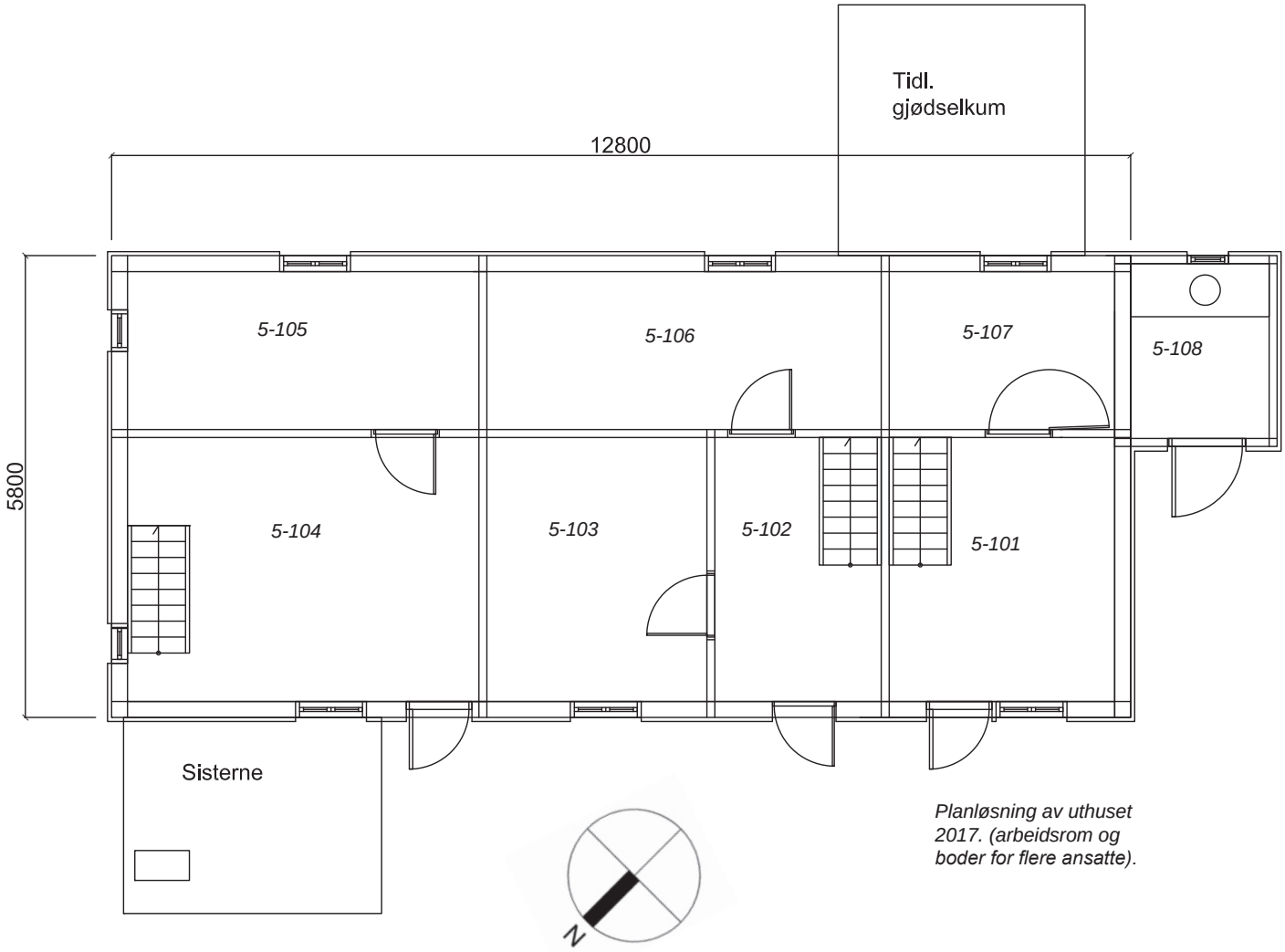

Planløsning av uthuset 2017. (arbeidsrom og boder for flere ansatte).

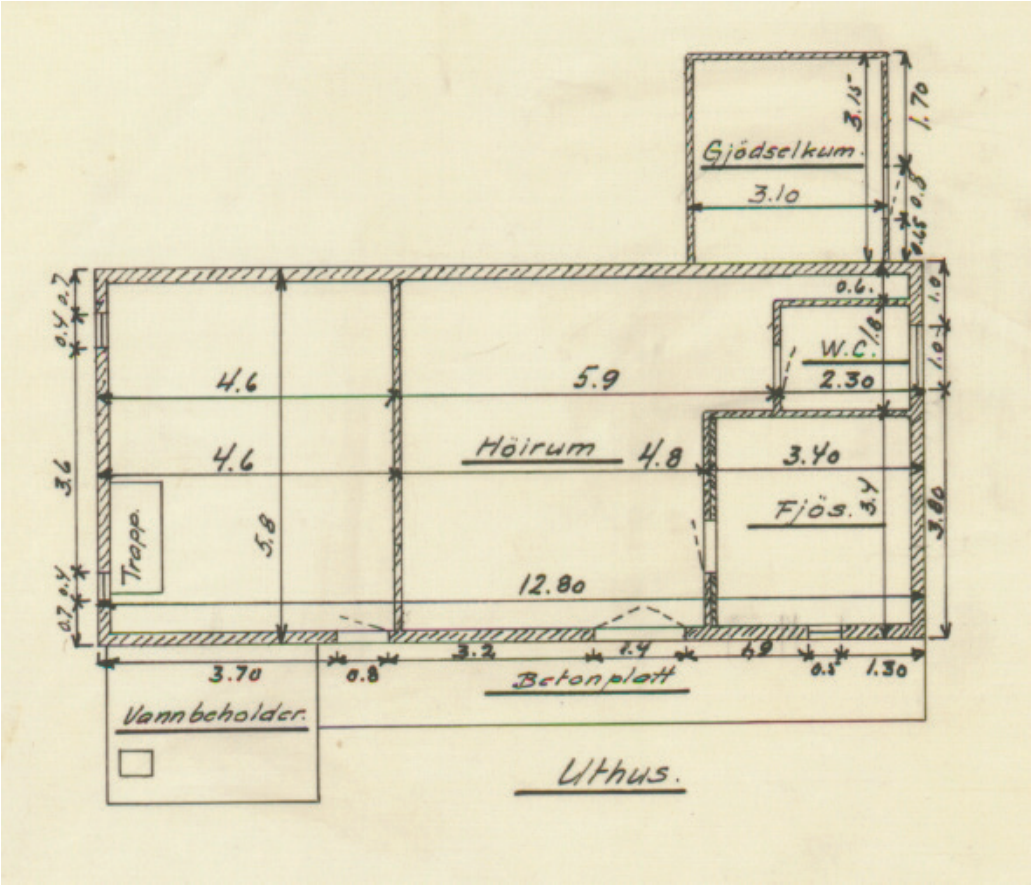

Uthuset slik det ble oppmålt i 1933 av ing. J. Meinich i Fyrvesenet.

Over: Hjørne med utedo.

Fasade mot sydvest

Fasadehjørne mot øst

Under: Fasade mot nordvest

Under: Fasadehjørne mot vest

Over: Hjørne med utedo.

Reparasjon og omlegging av skifertaket på uthuset. I slike situasjoner kan man få et innblikk i den underliggende konstruksjonen.

Under de store skiferhellene ligger smalere heller, hvor det er risset inn kanaler for å samle og lede vannet ned under de øverste hellene. Sinnrikt og flott.

Overr: fra rom 5-101

Over, under og til venstre: Rom 5-107.

Fra rom 5-102

Rom 5-104

Rom 5-103

Rom 5-105

Rom 5-106

Do, rom 5-108

Under: Loftet , trapp opp fra 5-104.

Naust

Bygningens navn	Naust (med tilbygg, naust til reserve-assistenten, høyre del, bygget i 1945)	
Nummer i Askeladden	87285-5	
GAB nr.	179535696	
Byggnr. i fredn.vedtak	8	
Byggeår	1886	
Byggherre / Arkitekt	Fyrvesenet	
Opprinnelig funksjon	Naust	
Fredningsomfang	Fredningen gjelder bygningens eksteriør, samt interiør med hensyn til opprinnelig hovedstruktur/ romfordeling.	
Bygningsbeskrivelse	Naustet har bindingsverkskonstruksjon og saltak. Saltaket er asymmetrisk, slik at naustet har en større takflate mot vest. Langveggen mot vest er lavere enn langveggen mot øst. Veggene og taket er henholdsvis kledd og tekket med bølgeeternitt. Naustet har to doble, rødmalte dører i gavlveggen mot sjøen.	
Konstruksjon og materialbruk	1. Byggegrunn/drenering: Komprimerte masser 3. Grunnmur: Gråstein 4. Utvendige trapper og ramper: Støpt betong 5. Gulv på grunn: Støpt betong 6. Yttervegger: Eternitt bølgeplater på bindingsverk 7. Ytterdører: 2 doble labankdører, en enkel. 8. Vinduer: Ingen 9. Tak: Saltak 10. Taktekking: Eternitt bølgeplater 11. Takrenner og nedløp: Mangler 12. Beslag: Ingen 13. Takvinduer og luker: Ingen 14. Halvtak og skråtak: Ingen 15. Innervegger: Bindingsverk med trepanel 16. Etasjeskiller: Tre bjelkelag 17. Innvendige trapper: Ingen 18. Piper og ildsteder: Ingen 19. Luker og ventilasjon: Naturlig ventilasjon 20. Galleri og balkong: Ingen	
Endringshistorikk	Ytterkledning og taktekking er endret til bølgeeternittplater. Et tilbygg ble lagt til for å gi reserveassistent naustplass. Derfor assymetrien i fasadene. Opprinnelig var konstruksjonen: Gråsteinsgrunnmur, bindingsverk med tømmermannskledning, tak tekket med bord og spon, en dobbel labankdør mot sjøen og på vestre gavl, en enkel labankdør.	
Retningslinjer for videre utvikling	Bygningen er godt egnet til ny bruk.	
Spesielle forhold vedrørende vedlikehold	Vedlikeholdet skal utføres etter antikvariske prinsipper.	

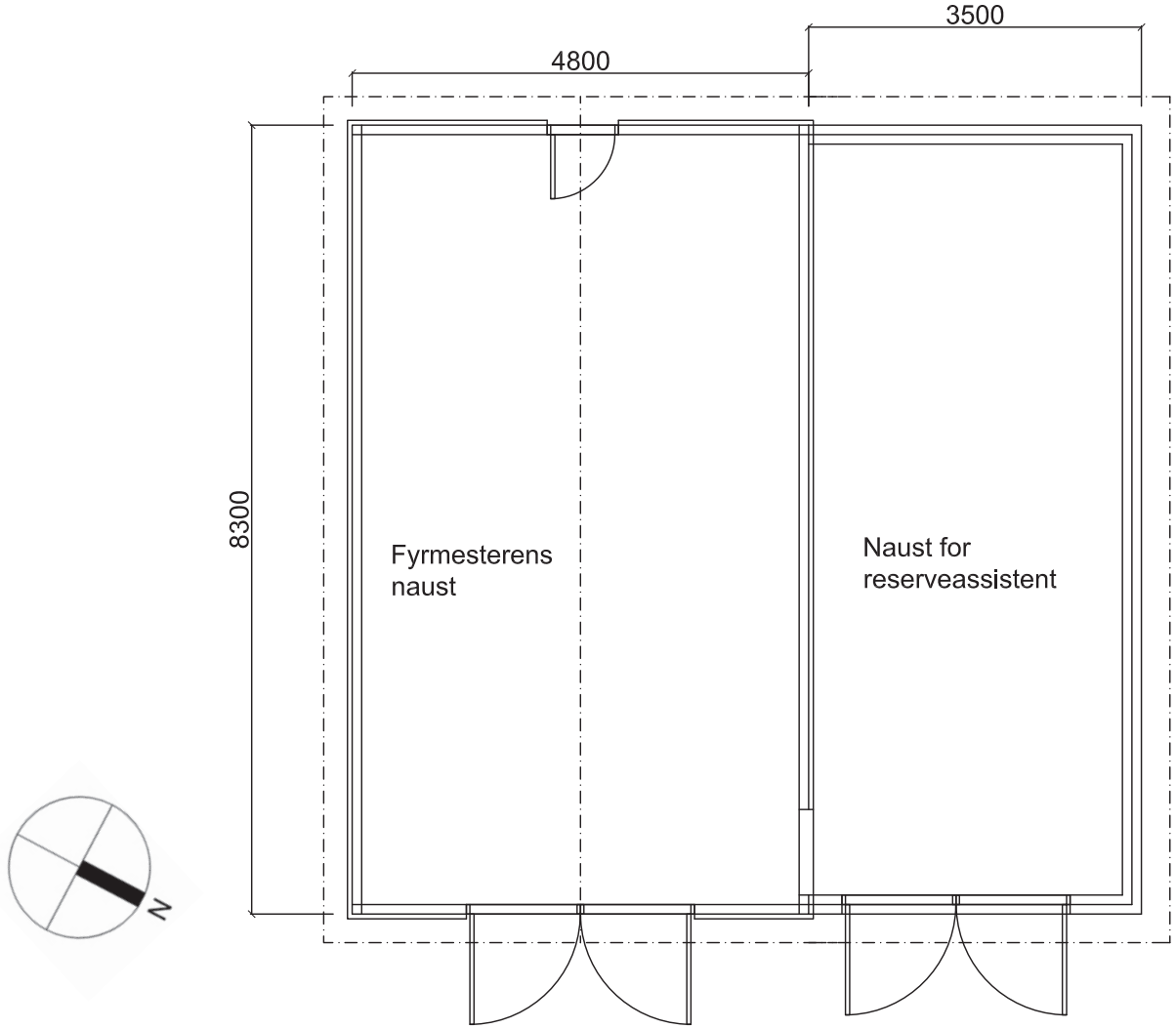
3500
4800
8300
Fyrmesterens naust
Naust for reserveassistent
N

Fasade mot syd

Fasadehjørne mot sydvest

Fasade nord

Over: Det gamle naustet

Under: Tilbygget reserveassistent-naust

Naust og landing

Det fredete området

Fra Riksantikvarens fredningsvedtak:
Omfanget av fredningen: Fredningsvedtaket omfatter videre et område rundt fyrstasjonen i henhold til lov om kulturminner § 19. Fredningsområdet omfatter eiendommen på gnr. 1 bnr. 8 (Staten v/Kystdirektoratet). Innenfor fredningsområdet er det foruten bygningene kulturminner som støpt gangvei med rødmalt stangjernsrekkverk, betongtrapper, tufter etter assistentbolig og fjøs, landing med brygge og store solpaneler som forsyner fyret med strøm. Fredningsområdet og de fredete bygningene er avmerket på vedlagte kart datert 1. februar 1999 og påført Riksantikvarens stempel.
Formålet med fredningen: Etter Riksantikvarens oppfatning er det nødvendig å frede det avsatte området for å oppnå hensikten med områdefredningen, nemlig å bevare virkningen av kulturminnene i miljøet.
Fredningsbestemmelser: Innenfor det fredete området må det ikke settes i verk tiltak eller bruksendring som kan forandre anleggets karakter eller på annen måte motvirke formålet med fredningen. Fredningen skal ikke være til hinder for den tekniske drift av fyrstasjonen.
Kystverkets kommentarer:
Skjøtsel av området: Ved skjøtsel av uteområdet skal det tas utgangspunkt i nåværende, eventuelt tidligere situasjon. Eventuell ny beplantning skal ikke tilføre planter som ikke hørte hjemme på fyrstasjonen da den var bemannet.
Skilting: All utendørs skilting er søknadspliktig. Det skal legges opp til en nøktern og enhetlig bruk av skilting. Skiltingen skal være i tråd med Kystverkets retningslinjer for skilting, og hovedformålet er formidling av fyrstasjonens historie. Andre offentlige myndigheters skilting skal i størst mulig grad tilpasses Kystverkets skilting.
Annet:

Oversikt over Kystverkets fyrstasjoner

Region	Fredete fyrstasjoner	Bygninger	Ikke fredete fyrstasjoner	Bygninger	SUM
Sørøst	20	i Kystverkets eie	8	i Kystverkets eie	28
	Torbjørnskjær		Struten		
	Homlungen		Strømtangen Fredrikstad		
	Færder		Digerudgrunnen		
	Store Færder (ruin)		Steilene		
	Svenner		Tvistein		
	Stavernsodden		Langøytangen	delvis	
	Jomfruland		Songvår		
	Strømtangen Kragerø		Søre Katland		
	Stavseng				
	Lyngør				
	Ytre Møkkalasset				
	Store Torungen				
	Lille Torungen				
	Homborsund				
	Grønningen				
	Oksøy				
	Ryvingen				
	Hatholmen				
	Lindesnes				
	Lista				
Vest	12		11		23
	Eigerøy	delvis	Lille Prestskjær		
	Feistein		Viberodden		
	Kvitsøy		Flatholmen		
	Geitungen		Fjøløy		
	Utsira		Ryvarden	delvis	
	Røværsholmen		Holmengrå		
	Slåtterøy		Kvanhovden		
	Hellisøy		Hendanes		
	Utvær		Ulvesund		
	Geita		Skongenes		
	Ytterøyane		Kråkenes		
	Stabben				
Midt-Norge	19		16		35
	Runde		Svinøy		
	Grasøyane		Flåvær		
	Hogsteinen		Lepsøyrev		
	Alnes	delvis	Erkna		
	Ulla		Storholmen		
	Ona	delvis	Flatflesa		
	Kvitholmen		Bjørnsund		
	Grip		Hestskjær		
	Haugjegla		Stavenes		
	Sletringen		Tyrhaug		
	Sula	delvis	Skalmen		
	Vingleia		Terningen		
	Halten		Finnvær		
	Kjeungskjær		Asenvågøy		
	Kaura		Grinna		
	Buholmråsa		Gjeslingene		
	Kya				
	Nordøyan				
	Sklinna				
Nordland	10		8		18
	Bremstein		Ytterholmen		
	Åsvær		Træna		
	Myken		Kalsholmen		
	Landegode		Tennholmen		
	Måløy-Skarsholmen		Barøy		
	Tranøy		Moholmen		
	Skrova		Glåpen		
	Skomvær		Værøy		
	Anda				
	Andenes				
Troms og Finnmark	7		3		10
	Hekkingen		Torsvåg		
	Fugløykalven		Fruholmen		
	Slettnes		Helnes		
	Kjølnes				
	Makkaur				
	Vardø				
	Bøkfjord				Tils.
Totalt antall	68		46		114

SAKSBEHANDLER
førstekonsulent Liv Nygaard
DERES REF.

VÅR REF.
99/00383-7
Ark. B-313

INNVALGSTELEFON
22 94 04 93
DERES DATO

VÅR DATO
- 9 FEB. 2000

TELEFAKS
22 94 04 07

RIKSANTIKVAREN

Likelydende brev til:

- Kystdirektoratet
- Kystverket 3. distrikt
- Ulstein kommune
- Møre og Romsdal fylkeskommune

GRASØYANE FYRSTASJON - GNR. 1, BNR. 8
(STATEN V/ KYSTDIREKTORATET) - ULSTEIN KOMMUNE

VEDTAK OM FREDNING MED HJEMMEL I LOV OM KULTURMINNER §§ 15 OG 19, JFR. § 22

Med hjemmel i lov om kulturminner av 9. juni 1978 nr. 50 §§ 15 og 19, jfr. § 22, fatter herved Riksantikvaren vedtak om fredning av Grasøyane fyrstasjon, Ulstein kommune.

Myndighet til å fatte vedtak om fredning er delegert fra Miljøverndepartementet til Riksantikvaren ved departementets vedtak av 30. juni 1989 med endringer fastsatt 23. desember 1992.

Omfanget av fredningen

Fredningsvedtaket omfatter støpejernstårnet med fyrlykt og øvrige bygninger på fyrstasjonen i henhold til lov om kulturminner § 15:

1. Fyr
2. Maskinhus
4. Bolig
5. Uthus
8. Naust

Tallene refererer seg til vedlagte kart fra «Norges fyr» (Bjørkhaug, Poulssen - Oslo 1986), vedlegg 2.

Dronningensgate 13
Postboks 8196 Dep, 0034 Oslo
k.navn: \\rasrv5\lbn\fyr\møreogromsdal\grasøyane\vedtak.doc Telefon: 22 94 04 00 Telefaks: 22 94 04 04 Internett: riksantikvaren@ra.dep.no

Fredningen gjelder fyrtårnets eksteriør og interiør, og de øvrige bygningenes eksteriør samt interiør med hensyn til opprinnelig hovedstruktur/romfordeling.

Fredningsvedtaket omfatter videre et område rundt fyrstasjonen i henhold til lov om kulturminner § 19. Fredningsområdet omfatter eiendommen på gnr. 1 bnr. 8 (Staten v/Kystdirektoratet).

Fredningsområdet og de fredete bygningene er avmerket på vedlagte kart datert 1. februar 1999 og påført Riksantikvarens stempel.

Formålet med fredningen

Formålet med fredningen av Grasøyane fyrstasjon er å bevare et kulturhistorisk og arkitektonisk verdifullt bygningsanlegg tilknyttet sjøfart, fyrvesen og kystkultur med fyrtårn og øvrige bygninger på fyrstasjonen og området rundt fyrstasjonen.

Fredningsbestemmelser

De følgende fredningsbestemmelsene er fastsatt med hjemmel i lov om kulturminner §§ 15 og 19. Bestemmelsene gjelder i tillegg til kulturminnelovens bestemmelser om vedtaksfredete kulturminner fra nyere tid samt forskrift om faglig ansvarsfordeling.

1. Riving
Det er ikke tillatt å rive bygningene eller deler av disse.

2. Ombygging
a) Fyrtårnet
Det er ikke tillatt å bygge om bygningens eksteriør eller interiør.

b) De øvrige bygningene
Det er ikke tillatt å bygge om bygningenes eksteriør eller interiør med hensyn til opprinnelig hovedstruktur/romfordeling.

3. Utskifting av materialer mm.
a) Fyrtårnet
Utskifting av bygningselementer eller materialer, forandring av overflater eller annet arbeid utover vanlig vedlikehold i bygningens eksteriør eller interiør, er ikke tillatt.

b) De øvrige bygningene
Utskifting av bygningselementer eller materialer, forandring av overflater eller annet arbeid utover vanlig vedlikehold i bygningenes eksteriør og de deler av interiøret som omfattes av fredningen, er ikke tillatt.

4. Tilbakeføring
Tilbakeføring til opprinnelig eller tidligere utseende kan tillates under forutsetning av at tiltaket kan gjøres på dokumentert grunnlag og etter godkjennelse av forvaltningsmyndighet.

5. Vedlikehold
Vedlikehold og istandsetting skal utføres med tradisjonelle materialer og metoder tilpasset bygningenes egenart og opprinnelige bygningstekniske løsninger.

6. Det fredete området
Innenfor det fredete området må det ikke settes i verk tiltak eller bruksendring som kan forandre anleggets karakter eller på annen måte motvirke formålet med fredningen.

7. Fredningen skal ikke være til hinder for den tekniske drift av fyrstasjonen.

Følger av fredningen

Når det gjelder behandling av fredete områder, bygninger og anlegg, vises det til bestemmelsene i lov om kulturminner §§ 15a-19 og 21 samt fredningsbestemmelsene over.

I henhold til Miljøverndepartementets vedtak om delegering av 30. juni 1989 med endringer av 23. desember 1992 er forvaltningen av fredete områder, bygninger og anlegg lagt til den enkelte fylkeskommune. Riksantikvaren er klageinstans for enkeltvedtak fattet av fylkeskommunen, jfr. forvaltningsloven § 28.

I henhold til lov om kulturminner §§ 15a og 19 kan departementet i særlige tilfelle gi dispensasjon fra fredningen for tiltak som ikke medfører vesentlige inngrep i det fredete kulturminnet eller området. Denne dispensasjonsmyndigheten er i henhold til forskrifter av 23. desember 1992 delegert til den enkelte fylkeskommune.

Fredningen medfører at det må søkes om tillatelse til å sette i verk alle typer bygningsmessige arbeider og utomhusarbeider utover vanlig vedlikehold innenfor det fredete området. Søknad om tillatelse skal sendes fylkeskommunen som avgjør om tiltaket kan iverksettes. Er det tvil om et tiltak er å anse som vanlig vedlikehold, skal fylkeskommunen kontaktes.

Det er eier som har ansvaret for det løpende vedlikehold av fredete bygninger, anlegg og områder.

Bakgrunn for fredningssaken

Fredningen av Grasøyane fyrstasjon har sin bakgrunn i et samarbeide mellom Kystdirektoratet og Riksantikvaren om utarbeidelse av en plan for bevaring og

bruk av fyrstasjonene i landet. På grunnlag av planen er det valgt ut et representativt utvalg av landets fyrstasjoner som skal vernes gjennom fredning. Fyrstasjonene langs kysten er markante kulturminner som på en spesiell måte er med på å karakterisere Norge som kyst- og sjøfartsnasjon. Fyrstasjonene har både kulturhistorisk og arkitektonisk verdi; kulturhistorisk ved deres tilknytning til sjøfart, fyrvesen og kystkultur og arkitektonisk ved deres særegne form og plassering. Oppbyggingen og utviklingen av et landsomfattende fyrsystem med over 200 fyrstasjoner spredt langs hele kysten, er et av de mest omfattende prosjekter den norske stat har gjennomført.

I dag er fyrstasjonene utsatt for store forandringer med hensyn til bruk og drift. Dette har gjort det nødvendig å ta stilling til hvilke fyrstasjoner som skal bevares i sin nåværende form. Gjennom fredning vil Riksantikvaren legge antikvariske prinsipper og retningslinjer til grunn for den videre behandling og bruk av fyrstasjonene. Dessuten ønsker Riksantikvaren at fyrstasjonene skal ha fredningsstatus som kulturminner av nasjonal verdi og interesse.

Eiendomsforhold. Reguleringsmessig status

Staten v/Kystdirektoratet står som eier av Grasøyane fyrstasjon.

Grasøyane fyrstasjon ligger i et område som er avsatt til LNF - område (landbruks-, natur- og friluftsområde) i kommuneplanens arealdel. Dessuten ligger fyrstasjonen innenfor Runde naturreservat som er fredet etter lov om naturvern.

Grasøyane fyrstasjon som kulturminne. Beskrivelse av anlegget

Grasøyane fyrstasjon ligger på en lav øy med frodig beitelandskap 10 km nord for Ulsteinvik. Fyrstasjonen ble opprettet i 1886 og er et innseilingsfyr. Anlegget har to fyrtårn; den opprinnelige fyrbygningen i tre med tårn i hjørnet og et høyt støpejernstårn. Tretårnet ble skadet i flyangrep i 1945, og ble erstattet av støpejernstårnet i 1950. Fyrstasjonen har maskinhus, uthus, tuft etter assistentbolig ved veien og naust og landing. Fra landingen går det en lang brygge utover den langgrunne fjæra. Et solcellepanel, som står litt bortenfor bebyggelsen, forsyner stasjonen med strøm.

Fyret (1) er et 16 m høyt støpejernstårn. Dette støpejernstårnet var det siste som ble bygget her i landet. Tårnet er rødmalt med et hvitt belte. Et galleri omkranser lyktehuset. Fyret har et 4. ordens fast fyrapparat i et 3 m høyt lyktehus.

Maskinhuset (2) er bygget i betong. Taket er flatt og tekket med papp. Veggene er pusset og malt hvite.

Boligen/fyrbygningen (4) er sammenbygd med det gamle fyrtårnet. Tårnet står på nordvestre hjørnet av huset og mangler lyktehus. Boligen har en grunnflate på

8,5 x 8,2 m. Grunnmuren er bygget i huggen stein. Bygningen har bindingsverkskonstruksjon og saltak. Veggene er kledd med eternittplater. Hovedtaket er tekket med bølgeeternitt, mens taket på tårnet er tekket med røde metallplater. Fyrbygningen har hovedsakelig 2-fags kryssspostvinduer. Vindusrammene er malt hvite. Et lite tilbygg med saltak er bygget inntil husets sørøstre grunnmur. Tilbygget har inngang til kjelleren. Bygningen har én pipe.

Uthuset (5) har bindingsverkskonstruksjon og saltak. Veggene er kledd med eternittplater, og taket er tekket med store, firkantede skiferheller. Vindusrammene er malt hvite. På langveggen mot nordvest er det 3 hvitmalte ytterdører.

Naustet (8) har bindingsverkskonstruksjon og saltak. Saltaket er asymmetrisk, slik at naustet har en større takflate mot vest. Langveggen mot vest er lavere enn langveggen mot øst. Veggene og taket er henholdsvis kledd og tekket med bølgeeternitt. Naustet har to doble, rødmalte dører i gavlveggen mot sjøen.

Innenfor fredningsområdet er det foruten bygningene kulturminner som støpt gangvei med rødmalt stangjernsrekkverk, betongtrapper, tufter etter assistentbolig og fjøs, landing med brygge og store solpaneler som forsyner fyret med strøm.

Fyrstasjonen ble automatisert og avfolket i 1986.

Nærmere beskrivelse

For nærmere beskrivelse av Grasøyane fyrstasjons historie vises det til vedlagte utdrag fra "Norges fyr" (Bjørkhaug og Poulsson - Oslo 1986), vedlegg 2.

Vurdering av kulturminnet. Begrunnelse for fredningsvedtaket

"Nasjonal verneplan for fyrstasjoner"s vurdering

I "Nasjonal verneplan for fyrstasjoner" er det gitt følgende vurdering av Grasøyane fyrstasjon:

"Grasøyane fyrstasjon er i fyrhistorisk sammenheng interessant med sine to generasjoner fyrtårn. Fyrstasjonen har miljøskapende verdi med sin markante silhuettvirkning, og i sammenheng med landskapet omkring."

Det følger av lov om kulturminner § 15 at Riksantikvaren kan frede byggverk og anlegg eller deler av dem av kulturhistorisk eller arkitektonisk verdi. Videre kan Riksantikvaren i henhold til lov om kulturminner § 19 frede et område rundt et fredet kulturminne så langt det er nødvendig for å bevare virkningen av kulturminnet i miljøet.

På bakgrunn av vurderingen ovenfor finner Riksantikvaren at Grasøyane fyrstasjon er et så verdifullt bygningsanlegg i både kulturhistorisk og arkitektonisk sammenheng at det oppfyller betingelsene for fredning etter bestemmelsen i § 15.

Det er spesielt fyrstasjonens historie med de to fyrene fra forskjellige epoker Riksantikvaren legger vekt på når det gjelder fyrstasjonens verneverdi.

Riksantikvaren finner videre at det er hjemmel for å frede det avsatte området, henhold til bestemmelsen i § 19. Etter Riksantikvarens oppfatning er det nødvendig å frede det avsatte området for å oppnå hensikten med områdefredningen, nemlig å bevare virkningen av kulturminnene i miljøet.

Saksgang frem til fredningsvedtaket

Varsel om igangsettelse av fredningssak ble i samsvar med lov om kulturminner § 22.1 meddelt Kystverket 3. distrikt, Ulstein kommune og Møre og Romsdal fylkeskommune i brev av 6. september 1995. Samtidig ble meldingen kunngjort i Tidens Krav og Sunnmørsposten. Det er ikke kommet inn uttalelser til varselet.

Det ble deretter utarbeidet fredningsforslag som ble sendt på høring til berørte parter i brev av 25. mai 1999. Forslaget ble samtidig lagt ut til offentlig ettersyn i Ulstein kommune, Møre og Romsdal fylkeskommune samt kunngjort i Norsk lysingsblad, Fylket og Sunnmørsposten. Det er kommet inn tre (3) uttalelser til fredningsforslaget:

1. Uttalelse fra Fylkesmannen i Møre og Romsdal i brev av 25. juni 1999

2. Uttalelse fra Møre og Romsdal fylkeskommune i brev av 28. juni 1999

3. Uttalelse fra Kystverket 3. distrikt i brev av 9. august 1999

Fylkesmannen i Møre og Romsdal har oversendt en kopi av et brev som tidligere er sendt til Direktoratet for naturforvaltning. I brevet informerer Fylkesmannen om vernestatus etter annet lovverk på de fyrstasjonene som det er aktuelt å frede etter lov om kulturminner. Grasøyane fyrstasjon ligger innenfor Runde fredningsområde som ble fuglefredingsområde (områdevern) i 1981, etter lov om naturvern.

Møre og Romsdal fylkeskommune har i kulturutvalget den 23. juni 1999 behandlet fredning av fyrstasjoner i Møre og Romsdal. Kulturutvalget gjorde enstemmig vedtak om følgende punkter:
1. Kulturutvalget stiller seg positiv til fredningsforslagene. Utvalget ønsket en finansiell avklaring av nødvendige tiltak i forbindelse med fredningen.
2. Kulturutvalget vil tilrå Riksantikvaren i samarbeid med fylkeskommunen å vurdere full fredning av de best bevarte interiørene på fyrstasjonene (utover hovedkonstruksjon og romfordeling.)
3. Kulturutvalget støtter Riksantikvaren i oppfordringen om å regulere kulturlandskapet rundt Alnes fyr til spesialområde med formål bevaring.

Riksantikvaren vil bemerke til pkt. 1 at det er eier som har det økonomiske ansvaret for vedlikeholdet av fredete anlegg. Av Møre og Romsdals 9 fredete fyr er 2 private (Alnes fyrstasjon eies av Giske kommune og deler av Ona fyrstasjon

eies av privat personer), mens de øvrige fyrene eies av Staten v/Kystdirektoratet. Vi viser til kapitlet om "Følger av fredningen" i fredningsforslaget hvor det heter at private eiere kan søke om økonomisk støtte til vedlikehold og istandsettingsarbeid fra fylkeskommunen.

Riksantikvaren har følgende bemerkning til pkt. 2 vedrørende kulturutvalget ønske om flere interiørfredninger i Møre og Romsdal: Det har vært foretatt en samlet vurdering av alle de 89 fyrstasjonene som ble foreslått fredet. Riksantikvaren fant det i utgangspunktet vanskelig å vurdere ytterligere interiørfredning i Møre og Romsdal når dette ikke er blitt gjort i de øvrige fylkene. Etter nærmere kontakt med Møre og Romsdal fylkeskommune har Riksantikvaren på nytt vurdert interiørfredning på enkelte av fyrstasjonene i fylket. Riksantikvaren har i samråd med Kystverket 3. distrikt og Møre og Romsdal fylkeskommune besluttet å endre fredningsforslagene for Runde og Kvitholmen til å omfatte en utvidet interiørfredningen.

Kystverket 3. distrikt understreker i sitt brev at som eier av de fleste fredete fyrstasjonene vil dette medføre store økonomiske forpliktelser. Kystverket håper at midler blir frigitt slik at intensjonen i fredningsforslaget får en mening. Kystverket har ellers ingen innvendinger vedrørende fredningsforslagene.

Fredningsforslaget av 25. mai 1999 ble i brev av 1. september 1999 oversendt Ulstein kommune for behandling i kommunestyret.

Riksantikvaren har mottatt brev av 27. september 1999 fra Ulstein kommune. Ulstein kommune vedtok å godkjenne fredningsforslaget for Grasøyane fyrstasjon i kommunestyremøte 23. september 1999. På bakgrunn av kommunestyrets vedtak og ovenstående begrunnelse finner Riksantikvaren det riktig å fatte vedtak om fredning av Grasøyane fyrstasjon.

Opplysninger om klageadgang og tinglysing

Riksantikvarens fredningsvedtak kan påklages til Miljøverndepartementet, jfr. Forvaltningslovens § 28. Eventuell klage skal stiles Miljøverndepartementet, men sendes Riksantikvaren. Klagefrist er 3 uker innen mottakelsen av fredningsvedtaket. Fredningsvedtaket vil bli tinglyst av Riksantikvaren i samsvar med lov om kulturminner § 22,5.

Vennlig hilsen

Nils Marstein
riksantikvar

Unni Grønn

Vedlegg: - Kart, datert 1. februar 1999
- Kopi av utdrag fra «Norges fyr» (Bjørkhaug, Poulsson - Oslo 1986), vedlegg2.

Gjenpart
m/vedlegg: - Miljøverndepartementet
- Møre og Romsdal fylkeskommune, Kulturetaten
- Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Miljøvernavd.

Likelydende brev til:

Kystdirektoratet
Postboks 8158 Dep
0033 Oslo

Kystverket 3. distrikt
Ystenesgt. 41
6007 Ålesund

Ulstein kommune
Postboks 143
6065 Ulsteinvik

Møre og Romsdal fylkeskommune
Julsundv.9
6400 Molde

GRASØYANE FYRSTASJON (STATEN V/ KYSTVERKET)
GNR. 1, BNR. 8, ULSTEIN KOMMUNE

AVGRENSNING AV FREDNINGSOMR.

1. FEBRUAR 1999, RIKSANTIKVAREN

Grasøyane fyrstasjon

BELIGGENHET:
Breisundets sydvestside, ca. 10 km nord for Ulsteinvik. 62 25,8 5 45,6. G.nr. 1, b.nr. 8, Ulstein kommune

OPPRETTET:
1886

FYRBYGNING:
Rødt jerntårn med hvitt belte, 20,5 m

LYSKARAKTER:
Okk. Sektorer: 7 hvite, 7 fargede

LYSSTYRKE:
27 900 cd (4. orden)

LYSETS HØYDE:
28,8 m over høyvann

LYSVIDDE:
15,6 n mil

BRENNETID:
16.7.—21.5.

RADIOFYR:
1950, rekkevidde 20 n mil

ENDRET:
1986, automatisert og avfolket

I budsjettproposisjonen for 1884-85 ble det foreslått å etablere et 4. ordens fyr på Grasøyane, for å bedre innseilingsforholdene i Breisundet. Tidligere hadde det vært vurdert å flytte Runde fyr ut på Branden, men dette ville blitt meget kostbart. Ved å styre seg fri Branden risikerte man å komme opp i de farlige Golla- og Valløybåene. Hogstein fyr lå for langt inne til å gi noen sikker veiledning selv om fyret ble skjermet. Valderhaug fyr var av liten betydning, bortsett fra å lede til ankringsplass, og kunne med fordel bli erstattet av en fyrlykt. Boligen der kunne flyttes til Grasøyane.

Det ble bevilget midler til fyret på de to neste budsjetter, og en del av øya på ca. 11 mål ble kjøpt inn. Boligen som var tenkt flyttet fra Valderhaug, ble i mellomtiden avhendet til bruk som prestebolig. I stedet ble det satt opp en ny fyrbolig på 8,5 x 8,2 m med et 4. ordens fyrapparat i en tårnlykt på taket. I boligen var det tre værelser og kjøkken, et loftsværelse og et vaktrom, beregnet på én fyrvokter med husstand. Videre ble det satt opp et uthus med fjøs og vedskur, samt et båtnaust på 7 x 5 m. Båtopptrekket var på ca. 90 m, og det var temmelig langgrunt og vanskelig å sette båt ut på lavvann. Fyret ble tent 15.10.1886.

Grasøyane fyr ble i 1945 angrepet av allierte fly, og fyrboligen brant ned til grunnen. De første årene etter krigen var det satt opp en midlertidig gasslykt. Det ble besluttet å bygge en ny stasjon uten familiebolig og med en bemanning på fyrmester, to faste fyrbetjenter og en reservebetjent med seks måneders tjenestetid. I 1950 stod stasjonen ferdig.

Fyret var et 16 m høyt støpejernstårn med et 4. ordens fast fyrapparat i et tre meters lyktehus. I maskinhuset av betong er det foruten maskinrom

Stasjonen sett fra syd. Foto 1981.

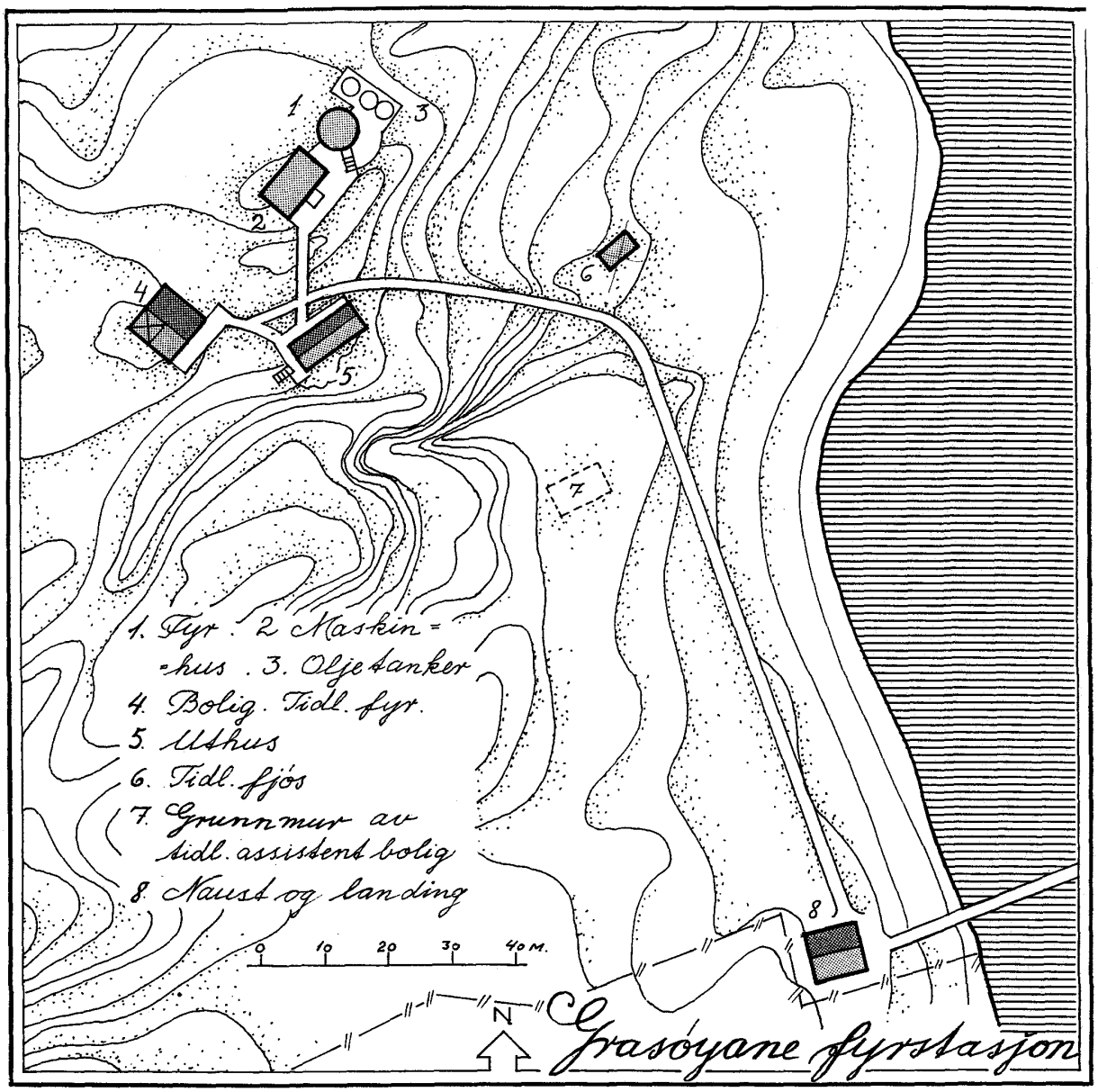

Tegning etter situasjonsplan fra 1950 og 1957.

et verksted og et vakt- og radiorom. I kjelleren var det dusj og badstu, inntil batterier måtte installeres.

Boligen er innredet med hybler, kjøkken og fellesrom. I uthuset er det arbeidsrom for hver av de tre faste tjenestemennene. I 1970 ble helikopter tatt i bruk i forbindelse med avløsning.

Grasøyane fyrstasjon sett fra øst. Foto 1957.

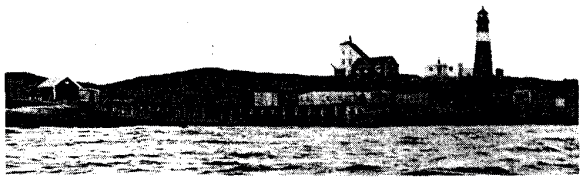

Fyret ble automatisert og avfolket i 1986.

Som energikilde er det montert et solcelleanlegg som inntil da var det største i Norge. Det er montert paneler som kan levere en effekt på maksimalt 4400 W. I tillegg er det installert en batteribank med en kapasitet på 7000 Ah — 24 V til bruk når solcellene gir for lite energi. Batteribanken er montert i kjelleren, hvor det tidligere var dusj og badstu. Dette er en del av automatikken etter at avfolkning er foretatt.